

NOVI ČAS

„NOVI ČAS,

izhaja vsak petek ob
12. uri dopoldne. Ured-
ništvo in upravnništvo
je v Gosposki ulici
št. 6 drugo dvorišče.

LIST STANE :

za celo leto . . . 4 K
„manj premožne 3 „
„Nemčijo 5 „
„posamezne št. 8 v
Oglasi po dogovoru.

Štev. 52.

V Gorici, 24. decembra 1914.

Leto V.

„Čast Bogu na višavah..“

Božič, skrivnostni, nebeški praznik svete Družine, obdan od angeljev in angeljskega petja; Božič, mili praznik skrbnih očetov in nežnih mater, ki na ta večer in na Tvoj dan zbirajo ljubljeno dečo svojo krog sebe in se čutijo kraj svete Družine tako srečne v tili domačnosti — Božič — ta praznik miru in družinske sreče, kako si Ti letos ves drugačen! Zunan divja boj na življenje in smrt; grobovi, nešteti, neznanj se vrsté nepregledno drug za drugim ter širijo pekočo bol od družine do družine in naznanjajo pretresujoče vsemu svetu: ni miru, ni božičnega veselja . . .

Stotere družine bodo letos ob uri, ki je bila drugače tako polna božičnega veselja, plakale ob razbiti sreči; in stotisočrim bodo letos iz tujih, divjih krajev božični večer uhajale misli daleč tja, kjer so bili lani isti večer tako srečni in jim je bilo tako mehko pri srcu. Vojska in vojskine strasti so se zajele v države in narode; duh trpljenja in krvi in smrti, ki je tako neusmiljeno spojen z vojsko in njenimi strastmi, bo letos božični večer grenil vsepovsod.

Kako si letos vsi želé miru! Bil je novi papež Benedikt XV. prvi, ki je s svojimi prvimi besedami narode in njih vladarje pozval k miru. Groza in bridkost ga je prevzela, tako je rekel sam, ko je videl strašno vojsko, ki namaka Evropo s krščansko krvjo »Človeku je že tako prisojeno toliko gorja in zla — zakaj naj se vse to z vojsko še množi in kupiči? Narodi delajo na to, piše na drugem mestu, da se med seboj s strašnim orožjem drug drugega vničijo. Pustošenja in klanja ni konca ne kraja Vsak dan teče po zemlji nova kri in jo pokrivajo ranjena in mrtva trupla. Število vdov in sirot raste od dne do dne . . .«

Zato mir in zopet mir!

Sv. Oče je tudi edini, ki tako prisrčno kliče k miru. Bodo ga ubogali ter mu sledili na pota, na katerih edino se more najti pravi mir?

Ta pota so le ona, ki služijo tudi angeljskim pozivom božične noči: »Čast Bogu na višavah . . .«

Vojskujejo se narodi proti narodom, da bi mir dosegli.

Toda motijo se oni, ki ga hočejo doseči na razvalinah prostosti drugih narodov.

Motijo se oni, ki vidijo mir le v okolnosti, da bi potem druge narode laže pritiskali ob tla.

Motijo se oni, ki hočejo zidati mir na sredstva, s katerimi bi uspešno mogli delovati svoje sovraštvo do Boga in Cerkve, s katerimi bi Cerkvi še nadalje krtili one pravice, katere ji je Kristus dal glede zakona, glede vzgoje mladine in glede reševanja nesmrtnih duš sploh.

Motijo se oni, ki hočejo mir le v takih razmerah kjer bi mogli druge gospodarsko izžemati kjer bi mogli le sebe in lasten razvoj imeti pred očmi.

To niso pota, ki vodijo k božičnemu miru, ker niso pota ljubezni in pravičnosti, ker radi tega ne odgovarjajo klicu angeljskega petja: »Čast Bogu na višavah...«

Čast Božja zahteva od nas, da priznavamo nad seboj najvišjega Gospodarja in se izročamo Previdnosti Njegovi, s katero vodi usodo posameznikov, narodov in držav. Mi s svojim omejenim umom nikakor ne moremo vedno prodreti do načrtov, ki jih On z nami ima; vemo le, da nam On hoče vedno le najboljše. Zato moremo in smemo le tak mir želeti, ki odgovarja načrtom, ki jih On z nami ima, ne pa mir, kakor si ga ustvarjajo ti ali oni državniki, kakor sanjajo o njem ti ali oni narodi, Rusi, Angleži, Francozi, Belgijci, Nemci, Slovani v Avstriji, Turki i. t. d., i. t. d. — vsi molijo k Bogu za zmago in potem zmage za mir. Toda kako različni so pojmi, ki jih ti narodi glede miru imajo! Radi tega ne preostaja pravemu katoličanu drugega, kakor prositi za tak mir, ki odgovarja božjim načrtom.

Zakaj pa se narodi proti narodom vojskujejo? Koliko izmed njih se bori za velike ideale? In koliko zopet za sebične interese? Kdo more s pravim očesom zreti v ono ozadje, iz katerega izvira gorje sedanje svetovne vojske? Da, da, državniki navajajo te in te razloge; Benedikt XV. pa je označil kot razloge sedanje vojske: narodi in državniki so zapustili načela Kristusova, udali pa so se lakomnosti, krivičnosti glede bližnjega, zaničevanju oblasti. Ta pota pa pomenjajo upor proti Bogu in Njegovi . . . Tu je razlgg

sedanje svetovne voske. Vsak pa je dolžan, bodisi posameznik ali cel narod ali cela država, vprašati se, koliko in v kaki meri je tukaj grešil.

To samospoznanje je pričetek one poti, ki vodi k pravemu miru. Ga li iščejo tukaj narodi in državniki? Upoštevajo li globoke besede, ki jih je Kristus tukaj podal? Ozrimo se okrog in vprašajmo se!...

Čast Bogu na višavah! — v javnosti, v državi in družini!

To so pota, ki vodijo k miru. »Iščite najprej Božjega kraljestva in njegove pravice in vse drugo vam bo privrženo!«

Jasno nam je povedano od Gospoda samega pod katerimi pogoji je pravi mir mogoč. Dajmo ga tukaj v resnici in resno iskati, da bo de prihodnjekrat božični praznik za nas vse res nositelj pravega nebeškega miru.

Svetovna vojska.

Prodiranje avstrijskih in nemških čet na severo-vzhodnem bojišču in trdovraten ruski odpor.

Severovzhodno bojišče je sedaj torišče hudih bojev in če vsa znamenja ne varajo, utegne v najkrajšem času tu pasti odločitev in ž njo tudi zarja pričakovanja toli zaželenega miru. Naše čete prodirajo naprej, toda zdi se, da skušajo napraviti Rusi proti avstro-nemški ofenzivi močan protisunek. Dunajski listi opozarjajo jako umestno, da ne smemo na podlagi sedanjih uspehov podcenjevati Rusov, ker ruska moč je še velika. Umikajoče se ruske sile se zasledujejo na 400 km. dolgi črti od Krosnega do reke Bzure. Dne 17. t. m. je bil sovražnik vržen iz postojank na severnem prekarpatškem ozemlju med Krosnom in Zakliczynom. Piotrkowa in Przedborc so zasedle avstrijske čete. Naša kavalerija je zasedla Jendrzew (Andrejew) in je dosegla Nido. Sedaj se vršijo krvavi boji ob reki Bzuri in Rawki ter na desnem bregu Pilice. Uradno poročilo avstrijskega generalnega štaba z dne 22. decembra opoldne slove:

V Karpatih se vrše boji na južni strani blizu gorskega grebena v porečju rek Nagy Ag, Latorcza in Ung.

V Galiciji so prišli Rusi včeraj zopet v ofenzivo, niso pa mogli predreti. Posebno ob dolnjem Dunajcu so imeli težke izgube. —

O Nidi in v ozemlju južno od Tomašovega so se razvili manjši boji.

Pžemisl se hrabro brani proti ruski armadi in upati je, da se bo vzdržal in bo kmalu od prodirajoče naše armade osvobojen. Naša posadka prireja vedno izpada in zadaja Rusom občutne zgube.

Veselimo se teh uspehov, želimo, da bi se posrečilo sedaj za božične praznike končno streti rusko moč in prinesiti notranji in zunanji mir narodom svobodne Avstrije in njene zaveznice Nemčije.

Boji na zahodnem bojišču.

Na zahodnem bojišču so napeli Francozi in Angleži vse sile, da prodrejo nemški obroč. Dosedaj nimajo zaznamovati znatnih uspehov, ker se je posrečilo Nemcem večinoma odbiti njihove napade. Vsa pozornost je obrnjena na severovzhodno bojišče, kjer se pričakuje odločitev. Zanimivo je armadno povelje vrhovnega poveljnika francoskih čet izdano dne 17. t. m., ki se glasi tako-le:

»Armado povelje 17. decembra 1914. Siloviti in neprestani napadi tekom treh mesecev niso v stanu, da bi nas prodrli. Povsod smo se jim upirali zmagovito. Napočil je trenutek, da izrabimo slabosti, ki se nam nudijo, ko smo se ojačili z ljudmi in z materialom. Odbila je ura za napad. Ko smo držali nemške sile v šahu, gre zdaj za to, da jih zlomimo in da končno prostimo deželo sovražnika. Vojaki! Bolj kot kdaj prej računa Francija na vašo srčnost, na vašo odločnost in na vašo voljo. Zmagali ste že ob Marni, ob Yseri, v Lotringiji in v Vogezih; znali boste zmagati do končnega triumfa! Joffre.«

Zadnje uradno poročilo nemškega glavnega stana z dne 22. decembra se glasi: Pri Nieuportu in v okolici Yperna je vladal v splošnem mir.

Da bi zopet zavzeli 20. decembra izgubljene postojanke pri Festubertu in Gihevchju, so po francoskih teritorialnih četah ojačeni Angleži včeraj in danes ponoči izvršili več obupnih naskokov, ki pa so bili zavrtnjeni.

V okolici Richebourga se jim je posrečilo zopet zavzeti svoje stare postojanke.

Včerajšnji napadi Francozov v okolici Alberta, severovzhodno od Compiègne, pri Souainu in Perhesu so bili odbiti ob velikih izgubah zanje.

V zapadnem delu Argonskega lesa smo vzeli nekoliko strelskih jarkov.

Vzhodno od Argonskega lesa, severozapadno in severno od Verduna so bili francoski napadi deloma ob težkih francoskih izgubah zavrtnjeni z lahkoto.

Napad nemške mornarice na angleško obal.

Že zadnjič smo poročali o drznem in junaškem napadu oddelka nemške mornarice na angleško obal in o obstreljevanju dveh utrjenih angleških mest West-Har-

lepoola in Serborough. Ta napad je povzročil velik strah na celem Angleškem in zanimivo je, da se že čujejo vsled tega napada na Angleškem glasovi za mir. Nemške ladje so potopile dva angleška rušilca torpedovk in poškodovale več drugih manjših bojnih ladij. Nemške poškodbe so neznatne. Mesti sami sta veliko trpeli in več ljudi je bilo deloma ubitih, deloma ranjenih.

Med Turki in Rusi ter Angleži

se bijejo vedno manjši in večji boji, kojih pomen bo mogoče pregledati šele pozneje v celoti. V Egiptu so Angleži odstavili nepokornega »Khediva« (vladarja) in postavili novega.

Našim naročnikom.

NAŠIM NAROČNIKOM javljamo, da znaša naročnina za »Novi Čas« za vse naročnike enako od novega leta 1915 dalje K 4 na leto. Enaka mera za vse. To zahtevajo mnogi naročniki sami. List ima svojo vrednost, ki je izgubiti ne more če se izven njega nahajajo morda nekateri v boljših, drugi pa v težjih gnetnih razmerah. To zahteva tudi gospodarska uprava pri listu, ki postane mnogo preglednejša, če plačuje za list vsak naročnik isto naročnino na leto. To zahtevajo dalje sedanje razmere. Drugi listi so za polovico skrajšali svoj prostor, in naročniki so to mirno sprejeli na znanje, ker razumejo razloge. Konečno pa je, kakor kaže pri prost račun, koliko list v tiskarni in na pošti ter pri upravi stane, popolnoma nemogoče, da bi za ceno letnih K 3 mogel gospodarsko shajati. Drugi listi v Gorici, ki dajajo deloma list tudi za K 3 na leto, izkazujejo v primeri z »Novim časom« manj prostora in manj gradiva.

Prihodnji številki priložimo položnice. Prosimo, da jih vsakdo takoj porabi za poravnavo naročnine K 4 za l. 1915.

Mi smo edino navezani na naročnike in nimamo od drugod nobenih podpor; mramo pa tako na pošti kakor v tiskarni vse stroške SPROTI poravnovati. Zato je popolnoma pravično, da tudi naročniki izvrše listu nasproti SVOJO DOLŽNOST, to je, da naročnino poravnajo ob početku leta NAPREJ. List to v polni meri zasluži.

Prepišani smo, da nam ostanejo vsi dosedanjí NAROČNIKI ZVESTI in ne samo to, ampak da nam oni in naši prijatelji pridebe ŠE NOVIH.

Mimogrede omenjamo, da list z novim letom spremeni tudi svojo obliko, da bo naročnikom ugajala!
Z Bogom na delo!

Ranjeni in oboleli vojaki v Trstu.

V teku zadnjega in tekočega tedna so bili pripeljani v Trst naslednji ranjenci in bolni vojaki: Fran Valenčak od provijanta, Aleksander Škerjanc od 6. stotnije 97. pešpolka ter črnovojnika Josip Mavrič (doma iz Hrušice) in Ivan Škapin (doma iz Štorij), Alojzij Beščič od goriškega obmejnega bataljona, Fran Mozetič od 22.

pešpolka ter Gvidon Gerberg, Martin Jazbic in Martin Fable, vsi trije od 5. domobranskega pešpolka; Ivan Grdina, Anton Back, Anton Legovič, Hermangild Švilič, Franc Pirnar, Sergij Sinkorič, Anton Fakin, David Levi Minzi, Hamensz Nikolaj, Farina Peter in Ivan Pitacco, črnovojnika Josip Krist in Leopold Candelari od 8. topničarskega polka, Jos. Sanson od 97. pešpolka, Anton Vatovec od 7. pešpolka, Aldo Zupan od 97. pešpolka, Josip Slamič od 8. topničarskega polka, črnovojnik Michael Stojnik, Ivan Sponza od 5. domobr. pešpolka, Vincenc Baus od 23. domobranskega pešpolka, Lovrenc Oblak od 17. pešpolka, Cezar Wernigg od 4. domobranskega pešpolka, Jakob Prodan od 7. pešpolka, Fran Barasits od 18. honvedskega pešpolka, Josip Favento od 97. pešpolka, Rihard Zamboni od 87. pešpolka in Rafael Tomažič od 97. pešp. — V mest, no bolnišnico so bili sprejeti Josip Kunc od domobranstva, Nikolaj Stanojevič od 26. honvedskega pešpolka in domobranci Julij Bajer, Karel Mainardi in Cadino di Demetrio. V pomožno bolnišnico v zavodu »Avstro-Amerikane« so bili sprejeti Gvidon Quejatti od 7. pešpolka, Fran Sik od 5. domobranskega pešpolka, Matej Milič od 5. domobranskega pešpolka, Benvenuto Mauri od 3. trenskega oddelka, Jakob Abram od obmejne straže, Avgust Colla od 5. domobranskega pešpolka in Viktor Seyko od 97. pešpolka. V pomožno bolnišnico v ztvodu »Avstro-Amerikane« so bili še sprejeti: Rudolf Miani, Humbert Trevisan in Bogoljub Orbanič od 5. domobranskega pešpolka, Ivan Muha od 27. domobranskega pešpolka, Avgust Antonič od 20. lovskega bataljona, Peregrin Pozzocco od 27. domobranskega pešpolka, Josip Sancin od 5. domobranskega pešpolka, Peter Bazzarini od 8. topničarskega polka, Peter Barovič in Marcel Maccari od 7. pešpolka, Nedeljko Penso in Fran Cuizza od 5. domobranskega pešpolka, črnovojniki Fran Šegula, Fran Vosak in Ivan Šikora, Karel Ferluga od 97. pešpolka, črnovojniki Ivan Martinuzzi, Fran Gril, Ivan Kubič in Jakob Šemerl, Peter Bogatec od 5. domobranskega pešpolka, Peter Gardog od 97. pešpolka, Jakob Volk od 97. pešpolka, poročnik Oskar Gutmann od 9. domobranskega pešpolka, Rihard Juretič od 1. trdnjavskega topničarskega polka ter črnovojniki Anton Sosič, Josip Lah Gradišnik, Božo Mlass, Anton Pliberberšek in Ivan Benčič. V mestno bolnišnico je bil sprejet še težko ranjeni Jurij Bajc, 5. dom. polka iz Trsta.

Ranjeni in bolni vojaki v Gorici.

Tekom pret. tedna so dospeli v Gorico naslednji ranjeni in oboleli vojaki: Josip Rebolica 27. d. polk; Jos. Bizaj, 27. d. polk; Miha Arch in Ivan Gustinčič, žel. stražnika; Ivan Hrobat, Stanko Pistelič, Štefan Koršič, Blaž Mucher, vsi štirje črnovojniki; Rudolf Gravner, 87. polk; Rudolf Marcegla, prostovoljec; Josip Velušček, 97. polk. Josip Peršolja, Franc Curhaleh, Hermann Hofbaner, Ludvik Coradin, vsi štirje želez. stražniki; Pavel

Weisterer, enolet. prostovoljec; Rudolf Bradaškija, Ludvik Ličen, obmejna stražnik; Anton Roder; Janez Kreis, Franc Venec, Blaž Bernich, Franc Rupnik, Matija Konsal, vsi črnovojniki; Avgust Sejan, Avgust Volk, 97. polk; Kerman Kosovel, Josip Gabrijelčič, 5. dom. polk; Kvirin Gardenal, Avgust Baldassi, orožnika; Keršič Anton, Hrmek Emil, Žgajner Ivan, Pušnar Marin, Kolaja Franc, Urban Alojz, vsi črnovojniki; Vittori Josip, praporščak; Erzetič Martin 27. d. pos; Bončina Filip 47. polk; Černe Alojz 97. polk; Bric Josip, želez. stražnik; Pešič Ivan in Abramič Josip, čast. namestnika.

Ranjeni Goričani v tujih bolnišnicah.

V jaroslavski rez. bolnici 1 leže po uradnih že deloma zastarelih poročilih: Ivan Padovan, Peterin Karl, Federici Remigij vsi iz Gorice, Al. Zati iz Podgore. V Biali leži Mihael Mavrič iz Kojškega, peš. polk 97. V Porroszlo leži Peter Perin od 7. polka iz Krmina. V Sobotki je Franc Mozetič od 1. lov. bat. iz Gorice. V Kremsu leže: Andrej Carli iz Sv. Lucije, Marij Peršolja iz Št. Ferjana in Anton Simčič iz Voloske, vsi od 97. polka. V Ljubljani so: Andrej Pirih iz Gorice, Peter Slamič iz Kojškega, Skok Karl iz Škofij v Istri, vsi od 97. p. V Požunu se zdravita: Jožef Bizaj in Št. Ferjana in Matevž Božič iz Buzeta, v Molnu pa Adolf Vižintin iz Gorice. Vsi so od 97. polka.

Literaren večer v Gorici.

V soboto se je vršil v prostorih restavracije »Zlati Jelen« literaren večer, katerega je priredila goriška podružnica profesorskega društva. Udeležba je bila dobra.

Uvod v literaren večer je napravil g. Ivančič s svojim predavanjem o Cankarjevem »Potepuh Marko in kralj Matjaž«. Izvolitev tega predmeta za obdelovanje je bilo v toliko srečno, ker je »Potepuh Marko in kralj Matjaž« poleg »Lepe Vide« gotovo najboljša Cankarjeva »pesnitev« in je v njem začrtano vse Cankarjevo hotenje, mišljenje in čustvovanje. In predavatelj je svojo nalogo spretno srečno rešil. Žal pa, da je bila ta snov v toliko nesrečno izbrana, ker zahteva, da slušatelj »pesnitev« samo neposredno poznajo in bi bilo predavanje bolj godno za tisk, v šolo, ali pa vsaj pred ožji krog, kot pa med tako široko občinstvo. Bolj umestno bi se mi zdelo, če bi bil predavatelj s svojim »prologom« podal splošen pregled naše moderne in najmlajše.

G. Lovrenčič nam je čital precejšne število svojih pesmi, iz katerih si ustvarimo lahko celoten utis o njegovi pesniški zmožnosti. Med stvarmi, ki nam jih je čital, je gotovo nekaj manj vrednih, par rim morda preveč nenaravnih, paradoksnih, toda treba upoštevati, da nam tudi najboljši pesniki niso ustvarili vsega najpopolnejšega. Najboljše so se mi zdele pesni Padlim prijateljem, Človeku, Nepopisan list, Rojstvo in Slovo iz Trentarskega študenta, pesni pa »Rezjan« in »Božja pot« (t. j. Trent. štud.) so pravi biseri v

naši književnosti in zaslužijo mesto poleg naših najboljših pesnitev. Pripomnim pa, da je Lovrenčič najboljši v neprisljeni čustveni liriki, ko pa prične filozofirati (uvod v Trentarskega študenta) izgleda bolj prisiljen.

G. Debeljak je dober lirik. Sicer je težko pravično oceniti pesnika, če recitira proizvode svoje najnežnejše lirike, te stvari se dajo samo čitati. Sploh pa je g. Debeljak učenec formalistične šole in pri tej je treba najsubtilnejšega proizvajanja vsakega tona, vsake slovke, in tega večkrat tudi sam pesnik pri recitaciji ne zadene. Najboljša se mi je zdela njegova »Pravljica«.

G. Bevk nam je čital tri svoje črtice. Kakor slušalci, tako bo menda tudi sam avtor tega mnenja, da stvari, ki nam jih je čital, niso najboljše in ne spadajo gotovo na tak elitni večer, kot bi moral biti literaren večer. Obžalujem, da nas ni g. Bevk seznanil na tem večeru s svojimi stvarmi v vezani besedi, ker vsi, ki poznamo g. Bevka in njegovo proizvode, smo prepričani, da bi s temi dosege! najboljši uspeh.

Vekoslav Vrtovec.

Torkova številka »Eđinosti« je tudi objavila oceno »literarnega večera«. Človek, ki čita to kritiko, si ustvari o njej gotovo svojo sodbo. V dobro umevanje te kritike bi priporočali čitateljem, naj prečitajo Grafenauerjev referat o naši najmlajši, ki je izšel ravnokar v prvi številki Dom in Sveta I. 1915.

Novice.

Blagoslovljenje Božične praznike vodi vsem svojim prijateljem in naročnikom — »Novi Čas«.

Bolezen dr. Gregorčiča. Oboliel je državni poslanec dr. Gregorčič. O njegovi boleznini poroča »Goriški list«: »Na mnoga vprašanja od raznih strani, kako je z boleznijo oziroma z zdravjem državnega in deželnega poslanca dr. Gregorčiča, ki je pred časom še precej hudo oboliel na obistni boleznini, smo v stanu, hvala Bogu, danes poročati, da se je njegovo zdravstveno stanje izdatno izboljšalo. Obračalo bi se seveda hitreje na bolje, ako bi se ne nahajali sedaj ravno v zimskem času.«

Upati je in želimo, da se dr. Gregorčiču zdravje kmalu popolnoma vrne.

Štridesetletnico svojega mašništva sta (19 dec. 1874—19. dec. 1914.) 19. decembra praznovala na tihem oč. g. da Karol Čigon, vikar na Vojsčici, in Jernej Mulon, župnik v Rudi. Posvečena sta bila meseca decembra, namestu prve dni septembra zato, ker sta bila vojaka in sta kot vojaka študirala bogoslovje! V prvem letu bogoslovja sta tudi vojaško oblečena zahajala nekaj mesecev opoldne na kosilo v semenišče. Veliko sta pretrpela: dušno in telesno, zlasti tuge in žalosti. Vojašnica na Gradu, kjer je zdaj sirotišče, bila je njih stanovanje. Komis nositi od vojaške pekarnice čez Travniki na Gradu, to

jima je bilo navadno opravilo ob nedeljah! Tudi II. in III. leto bogoslovja sta bila klicana na orožne vaje za časa počitnic. Četrto leto pa, ko sta končala vse bogoslovske študije in jima je manjkalo še štirinajst dni do posvečenja v duhovna, morala sta — z bridkim srcem — v Trst k sv. Ivanu na štiritedensko ekserciranje! Ni bilo drugače. Ta je bila še le najhujša in najbridkejša! Ostala sta pa vendar pri vsem tem trdna in zvesta pri svojem poklicu in sta končno po cesarjevi milosti dosegli oproščenje vojaštva, ter bila posvečena 19. dec. 1874.

Gospodoma jubilentoma, posebno pa vnetemu našemu č. g. Čigonu kličemo: Bog Vas ohrani še dolgo let kot vnetega delavca v Svojem vinogradu!

Nov dekan v Črničah. Iz Črnič: Dobili smo novega dekana preč. g. Alojzija Novaka, ki je došel k nam v soboto popoldne dne 12. t. m. Pripeljal se je v družbi preč. g. Bl. Grča, župnika v Šempas, in dekana upr. v kočiji g. župana L. Bolko. Dasi je bilo skrajno neugodno vreme, se je zbralo mnogo vernega ljudstva, da pozdravi svojega novega duš. parstirja. Prihitali so šolski otroci iz Črnič in Goljač z učiteljstvom, obč. starešini obeh županstev, Marijina družba; tudi pet bližnjih duhovnikov je prišlo pozdravit novega dekana. Najprej ga je pozdravila šolska deklica v vezani besedi, potem ga je nagovoril županov namestnik ter mu za klical »dobro došli« v naši župniji. Prednica M. D. mu izroči družbo kot novemu vodniku. Slednjič so se mu predstavili obč. starešini in cerkv. ključarji. Žal, da se je moralo vse vršiti v naglici ker je bolež neprestano. Nato se je pomikal sprihod v cerkev, kjer so zapeli vrli pevci od pevke pozdrav novemu dekantu, katere je zložil za to priliko naš bivši kaplan, čestni naš občan in slov. skladatelj preč. V. Vodopivec. Slovesnost je zaključil slovesni blagoslov, ki ga je imel preč. g. Gačan ob azistenci bližnjih duhovnikov. Sploh v celi župniji vlada veselje s trogim nado, da smo dobili vrlega in vneta slednika mil. monsig. Ivana Murovec našega prejšnjega dekana. Bog nam ohrani mnogo let našega novega dekana v naš dušni blagor!

† **Inženir Anton Pavlin.** Padel je na južnem bojišču inženir Anton Pavlin iz Št. Andreža. Pokojni je bil vedno v vrstah kat. nar. dijaštva, starešina slov. kat. akad. tehn. društva »Danica« ter bivši odbornik Podružnice Slov. Dijaške Zveze. Rajnik je bil dobra duši, tihe narave in gotovo ni imel med svojimi tovariši nobenega neprijatelja. Blagemu in marljivemu tovarišu in sobojevniku blag spomin! Mirno spavaj tam doli na južni, od človeške krvi premočeni zemlji! Na svidenje tam nad zvezdami! Priporočamo blagega pokojnika v molitev!

† **Osmošolec Okretič Alojzij.** V Kostanjevici na Krasi je umrl 21. t. m. ob 4. uri popoldne odličnjak-osmošolec Alojzij Okretič. Sušica — slana mladih cvetk — mu je uničila njegovo mlado, upapolno

življenje. Pokojni je bil nečak generalnega prokuratorja Okretiča na Dunaju.

Pogreba, ki se je vršil v sredo ob 10. uri zjutraj se je udeležil tudi preč. g. katehet Fogar, ter skoraj vsi pokojnikovi sošolci, ki so došli iz Gorice. Med pogrebom je bila sv. maša, nakar je bilo truplo prenešeno na domače pokopališče. Tu je imel spominjajoč se pokojnikovih vrlin in poslovlivši se od dragega tovariša, osmošolec Šetine ob odprtem grobu kratek nagovor, ki jo priklical marsikatero solzo v oči navzočih. Na to so mu tovariši pod vodstvom sošalca Brumata zapeli »Blagor mu«. Pogreba se je udeležilo velikansko število vaščanov in šolska mladina, kar spričuje kako spoštovana in ugledna je rodbina Okretičeva. Pokojnikovim starišem in sorodnikom ob toliki izgubi naše iskreno sožalje, blagemu mladeniču pa svetila na onem svetu večna luč!

Smrtna kosa. Dne 17. t. m. je umrla v Selu na Vip. Terezija Bavčar, mati miz. mojstra Franca Bavčar. Bila je vzgledna pobožna krščanska žena. Naj počiva v Gospodu!

Umrl je v Ljubljani znan slovenski gledališki igralec Anton Verovšek. — V Zagrebu je umrl Iv. pl. Zajec, slavni hrvaški skladatelj, ki je komponiral znamenit pesem »U boj, u boj!« — V Ljubljani pa je umrl slovenski skladatelj Darovin Jenko, znan po skladbi naše narodne himne: »Naprej zastava Slave!« Ljub. mestna občina, katere častni meščan je bil, mu je priredila lep pogreb na mestne stroške.

Umrla je v Bovcu gospa Josipina Gruntar, rojena Ostan, mati g. dr. Gruntarja, odvetnika v Tolminu ter tašča g. Mlekuža župana, posestnika i. t. d. v vcu. Naj počiva v miru! Preostalim nasozalje!

Duhovniki v vojski službi. Preč. g. Šmid c. k. vojni kurat, je ravnokar dal svojim znancem sliko, na kateri je duhovnikov, ki služijo v armadi. Bog oslovi njih delo!

Dva Vipavca v ruskem vjetništvu. Orlin Cingerle iz Vitovlj, predsednik Orla Osek-Vitovlje, je oživel. Vojaki ranjeni, ki so prihajali domov iz bojnega polja, so pripovedovali, da je Cingerle padel v nekem boju na nož, ki se je vršil po noči. Eden izmed njegovih tovarišev, ga je baje videl prebodenega, drugi ga je celo vzdignil in stresel, a ker je opazil, da ni nobenega življenja v njem, ga je pustil. Stariši in tudi njegovi sorodniki so bili seveda vsi obupani, misleč, da ga ne bodo nikoli več videli. Pred kratkim pa je pisal iz Krasnojarska v Sibiriji, kjer biva sedaj kot vojni ujetnik, ter poroča, da je zdrav in da se mu dobro godi. Enako se je govarilo tudi o Jos. Peršiču iz Šempasa, načelniku tamk. Orla, da je padel na bojnem polju. Njemu je baje celo njegov sorodnik kot tovariš podal še zadnji požirek vode in je zdihnil takorekoč v njegovem naročju. Sedaj pa piše iz Čembara, Penziške gubernije, kjer biva tudi on kot vojni ujetnik. — Pač se ne sme verjeti niti najbolj zanesljivim govoricam!

Dosedaj sta se vrnila domov v Osek dva ranjenca domov in sicer Jožef Rožič iz Oseka št. 26. in pa Jožef Rijavec iz Oseka št. 20. Oba sta bila ranjena v bližini mesta Sanoka pod Pzemislom. Prvemu je predrla šrapnelska krogla telečnjak ter mu je obtičala v hrbtu, katero mu je izvlekel zdravnik v bolnišnici iz rane ter jo je prinesel pokazat domov; drugemu pa je bil prstanec na desni roki prestreljen, tako da mu ga je moral zdravnik polovico odrezati. Oba sta že ozdravljena in Rožič se je po kratkem dopustu zopet vrnil na bojno polje.

V otroškem vrtcu Slov. Straže v Gorici, se je dne 16. t. m. vršilo božično obdarovanje otrok. Dobilo je vseh 34 malčkov, vsak nekaj oblačila in sladčič. To skromno prireditev so počastili g. c. kr. okr. šolski nadzornik, ravnatelj Viktor Bežek, gospa Marija vd. Kopač, g. šolski vodja Rud. Žnidarčič, č. g. kurat Vuga Ciril iz Podgore, g. Poniž in stariši otrok. Gospodična vrtnarica Klun je pokazala z nastopom svojih malih, da se z ljubeznijo do poklica da tudi v najkrajšem času doseči lepih uspehov.

Sodalitas Ss. Cordis Jesu v Trstu ima sestanek dne 30. decembra 1914 v Marijinem domu ob 10. in pti uri.

Dekleta Mar. družbe v Oseku so nabrale po občinah Osek in Vitovlje okoli 80 K v denarju, za kar se je nakupilo volne ter so splele pod vodstvom tuk. učiteljice gce. Josipine Kuntih 18 čepic, 17 parov dokolenic in 30 parov zapestnic, kar se je izročilo domačinom, da so poslali svojcem na bojno polje.

Božičnica ranjenim vojakom. Včeraj ob 4h popoldne se je vršila v voj. bolnišnici »Rdečega križa« v prostorih Vel. Semenišča silno ljubka in prijazna božična slavnost za ranjene vojake, ki ji je prisostvovalo obilno najodličnejšega občinstva, med drugimi tudi prevzv. g. knez in nadškof, glavar Rebek, mons. Castelliz i. t. d. Več prihodnjič.

Čast takim fantom! V garnizijski bolnišnici v Ljubljani ležita dva Egipčana, sinova slovenskih mater. Sta uradnika banke v Aleksandriji. Nikdo ju ne bi iskal, tudi nista imela namena priti kdaj v Avstrijo, vendar, ko je klical cesar, sta šla, da stopita pod zastavo domovine. Mrzlo podnebje jima je nakopalo bolezen, bolna sta, če se kdo čudi, da sta prišla, se začudita, kako bi ne prišla, ker je klical cesar in smatrata to za svojo častno dolžnost. To naj bo zgled onim, ki se umikajo, če mogoče, vojni dolžnosti; to kaže, kako je zvesta slovenska kri Avstriji. Čudno je tudi, da poudarjata Egipčana, da sta Slovenca, a znata komaj par slovenskih besed. Zdaj se učita materinega jezika z veliko vnemo. Na Slovenskem je pa polno Slovencev, ki taje svoj jezik in svojo narodnost.

Novice iz Mirna. — Naša »Čevljarska Zadruga« ima od vojne uprave velika naročila vojaških čevljev;

pri tem delu je zaposlenih nad 250 delavcev in delavk iz Mirna, Rupe, Peči, iz Bilj, Vrtojbe, Štandreža, Sovodenj, iz Vrha, — da celo čevljarji od sv. Lucije so pri nas. Za našo občino in okolico je zadruga velika dobrota. V »Društvenem Domu« je sicer prenehalo društveno — a nadaljuje se čevljarsko življenje, na odru se vrše čevljarske predstave, a mesto kulis vidiš cele stene vsakovrstnih čevljev za vojake. V čevljarski zadrugi ne delajo samo čevljarji, ampak tudi strojarji, kamnarji, biljenski blatarji, »malavarji«, — a vsi so se privadili čevljarskemu delu. — Ta teden odpošlje zadruga dva vagona, nad deset tisoč parov čevljev v vojaško skladišče. — Vojnega posojila je podpisala Čevlj. zadruga 5000 K. a pomožna blagajna delavskega društva en tisoč kron. Splošno smo podpisali v Mirnu nad 13.000 K. — Marijina družba je praznovala dne 8. t. m. svoj glavni praznik; ob tej priliki se je blagoslovila društvena zastava, lepo, krasno vmetniško delo, katero so izdelale č. sestre marijorske za 600 K. Na novo je bilo vsprejetih 30 deklet, — tako da šteje Mar. Družba nad 80 deklet.

Že tretji organist odide v Črničah k vojakom. Kaj se hoče, v vojnem času se je treba privaditi tudi drugim »tipkam«.

Regulacija Vipave bo delo, za katero bo hvaležna cela Vipavska dolina. Kako je bilo to potrebno, se vidi sedaj v Dornbergu in Prvačini, kjer teče Vipava tudi ob nalivih mirno po svoji novi strugi.

Najvišje cene ovsu. C. kr. korespondenčni urad poroča, da se 25. t. m. uveljavi ministerska odredba, ki določa najvišje cene ovsu. V veliki trgovini se ne smejo prekoračiti sledeče najvišje cene Nižje in Zgornjeavstrijsko 25 kron. Solnograška 25.50 kron, Štajersko, Koroško, Kranjsko, Goriško, Trst in Istra 26.50 K, Tirolsko izvzemši deželne doklade na žito in Predarlško 27.50 K, Češko 23.50 K, Moravsko in Šlezija 24 K, Dalmacija 27 K.

Najvišje cene krompirju. Trg. ministerstvo je določilo najvišje cene krompirja v veletrgovini. Na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem so določene cene za izbran krompir 100 kg 10.50 kron; neizbran krompir 6.50 kron. **Na Goriškem,** v Trstu in v Istri je določena cena izbranemu krompirju z 11, neizbranemu pa s 7 kronami. Na Nižjem Avstrijskem 9, oziroma 6 kron, na Zgornjem Avstrijskem 10, oziroma 6 K. V Dalmaciji izbrani 12, neizbrani 7 kron. Na Tirolskem in Predarlškem 11, oziroma 6.50 kron, na Češkem, Moravskem in Šleziji 9, oziroma 6 kron. Politične deželne oblasti so pooblaščen, da določijo najvišje cene krompirju v mali trgovini. Lastnike zalog krompirja lahko deželna politična oblast pozove, da dobavi krompir, po določenih najvišjih cenah, vkoliker ga ne potrebuje za lastno uporabo. Kmetom in industrijcem se tiste množine puste, ki jih potrebujejo za seme in za izdelovanje v svojih obratih. Če lastnik ne sledi pozivu, lahko deželna politična oblast na lastnikov račun proda njegovo

zalogo krompirja. Izvzet je krompir, ki se dobavi iz carinskega inozemstva. Semenskemu krompirju lahko določi trgovinski minister drugo ceno. Prestopke kaznuje deželna politična oblast z denarnimi globami do 5000 kron.

6 sinov služi cesarju. Iz Otlice: Janez in Margareta Žigon iz Otlice št. 72 sta dala našemu presvetlemu cesarju 6 sinov. Prvi Ivan je star 44 let in je že prost vojaščine, Alojzij je star 42 let (bil je v Srbiji ranjen v nogo), 38letni Franc je topničar v Kotoru, 29 letni Leopold se bori pri 97. pešpolku v Galici že od 26. avgusta; peti sin Andrej je služil cesarja 2 leti in je sedaj superarbitriran, ker je pri vojakih dobil poškodbo na oko. Najmlajši 22 letni Avgust je sedaj pri 97. pešpolku v Galiciji pri trenu. — Vrla starčka gotovo zaslužita kaj podpore!

Cvet v zimi. G. Anton Terpin iz Št. Ferjana je prinesel v naše uredništvo lepo razvele cvetove takozvanih »amoli«, ki cveto vsako zimo, a le na onem drevesu. Vzrok je ugodna solčna lega.

Veselo novo leto se obeta vsakomur, ki glasom današnje priloge »Srečkovnega zastopstva« v Ljubljani naroči izborni dve vrednostni srečki, kajti v srečnem slučaju zamore že v prihodnjih dneh dobiti čez 150.000 kron naše veljave, povrhu pa še 4000 frankov popolnoma zastonj. Naj nihče ne zamudi te ugodne prilike!

Batuje-Selo. Z novembrom so se začela v izobraž. društvu predavanja vsako sredo, kjer se obravnavajo dnevna prašanja, na kar sledi prijateljski pogovor.

Po svetu.

Izzivanje kazni božje. V zadnji številki »Gorenjca« čitamo: Malo dni pred strašnim potresom, ki je pred leti porušil Mesino, je neki mesinski časopis pisal, naj jim Bambino (Jezušček) pošlje v dar potres. Pred kratkim je časopis v Barceloni prinesel sliko »Ecce homo«, na kateri je Jezus imel glavo anarhista Ferrerja. Na stenah morskega velikana »Titanika«, ki se je razbil ob ledeni gori in potopil, pa je bilo, kakor je pozneje prišlo v javnost, več bogokletnih izzivanj, v katerih se je pozivalo Boga, naj potopi ladjo, če more. Morebiti bodo današnje strašne vojske naučile ljudje drugače govoriti. Ljubljanski župan dr. Tavčar je že rekel zadnjo sredo na slavnostnem govoru na rotovžu: »Neskončno gorje je prišlo po božji previdnosti nad evropske narode.« — Strašna bogokletnost se je dogodila letos Vernih duš dan v porodniškem oddelku reške bolnišnice. Zdravnik dr. Grossich ml. (njegov oče je hrvatski renegat), ki je že pred več tedni zahteval, da se sveta razpela iz bolnic odpravijo, je zaklical, kazaje na križ: »Kaj je ta še vedno tuka? Torej se tudi ve klanjate lesu?« Nato je zgrabil križ s podobo Kristovo in ga besen vrgel skozi vrata v tretjo sobo. Malo nato je v kirurškem oddelku popadel skodelico z mlekom in jo vrgel v eno izmed usmiljenk z vzklikom: »Stara presica«. To je pisala v

pismu ena izmed takrat navzočih poročnic.—

Rudniška nesreča v Ameriki. — 5 Slovencev ponesrečenih. V Sibley rudniku se je prve dni meseca novembra pripetila velika nesreča, ki je zahtevala več človeških žrtev, med njim tudi pet Slovencev. Imena ponesrečenec so: Frank in Ferdinand Antončič, Jožef Skušek, Jožef Hamer in George Florijant. Rešilci so prišli čez več dni do J. Skuška, ki je bil še pri življenju ter so ga hitro rešili od tramov, med katerimi je bila njegova noga ujeta in so ga prenesli v bolnišnico, kjer bo mogoče ozdravel. Mogoče tudi, da mu bodo morali odrezati nogo. Uro pozneje so našli na truplo Frank Antončiča. Drugi dan ponoči okrog 11. ure so po telnili iz jame truplo Jožefa Hamerja in zopet drugi dan zjutraj truplo Ferdinanda Antončiča. Trupla vseh treh so spremila na dan, ko je bil eden ali drugi pokopan, vsa slovenska društva v cerkev in na pokopališče. Florijanta pa še niso našli.

Boj z volkovi v Karpatih. Desetnik Franc Vergisser piše svoji mater v Mariboru: »Naš zbor se mora v Karpatih boriti tudi z volkovi. Včeraj zvečer, dne 29. novembra, sem šel s štirimi tovariši patrolirati. Komaj deset minut oddaljeni od tabora smo zadeli na dva velika volkova. Poddesetnik M. Berger je zabodel enega z bajonetom, drugi je bil ubit z dvema streloma. Pred dvema dnevi je bil neki v senu speči huzar raztrgan od volka, ki je napadel tudi njegovega konja.«

Iskre iz sedanie vojske.

1. Škoda v misijonih. Vsak se ozira le na bojišča. Le malokateri se dobijo, ki bi svojo pozornost obrnili na škodo, ki jo sedanja vojska povzroča v misijonih deželah. Misijonarji so brez sredstev; mnogi izmed njih internirani ali izgnani ali drugam odpeljani. Koliko nesmrtnih duš, ki bi bile drugače pridobljene za Kristusa, ostaja in umira radi tega v temi poganstva... Vojska neizmerno ovira apostolsko delovanje katoliške cerkve. To je sedanji papež Benedikt XV. tudi v svojem prvem pismu z dne 8. septembra izrecno povdarjal in radi tega z vso iskrenostjo pozval vladarje narodov, naj bi zaustavili vsa nasprotstva v blagor človeške družbe. — Toda klic Kristusovega namestnika je ostal glas vpijočega v puščavi. Narodi se z ognjem in mečem strašno tepejo drug drugega. Trpijo pa radi tega tudi najbolj nedolžni — misijonarji.

2. Misijonsko pismo. Pisal jo je P. Zappa prokuratorju in vizitatorju afrikanških misijonov v Lijonu P. G. Germentiju:

»Letni prispevki, ki ste jih z nekim nemškim parnikom poslali pred početkom vojske na zapadno obal Afrike, so vsi izgubljeni. Nimamo ne vina, ne moke, ne olja. Obleka, čevlji, perilo in zdravila za duhovnike in redovne sestre in velika množina drugih reči so nam bile odvzete kot bojni plen; 10.000 kron izgubljenih.

Duhovnike iz Alzacije je vlada dala spraviti semkaj v Asabo kot vojne ujetnike; geniti se ne smejo nikamor. Francoski patri so bili nujno poklicani v bližnji Dahomey, da bi vojakom pomagali proti Togo; toda bili so zopet nazaj poslani, ker je bilo že vse končano, ko so prišli tja. Posledica za nas: okoli 1000 kron stroškov, ki nam jih nobeden ne povrne! Kako bo iz nas in našega dela? Ne preostaj nam nič drugega, kakor prositi pomoči in podpore, kajti naš položaj je tak, da bi moral človek obupati. Človeško rečeno, mi smo izgubljeni. Banke in trgovske družbe ne dajo prav nič na posodo. Zaključek, ali trpeti ali umirati naporov in glada...«

Moli, dragi čitatelj, tudi za misijonarje in pomagaj tudi njim.

3. Ne pretiravati. Čitali smo in slišali smo, kako nekateri pridigajo in pišejo, da je smrt v boju mučeništvo... Toda motijo se, ki mislijo, da je smrt mučeniška že radi tega, ker je v boju dobljena. M smrtjo v boju in med mučeniško smrtjo silen razloček.

Kar napravi smrt mučeniško je **ra log**, radi katerega kristjan **popolno prostovoljno** in z **vso potrpežljivostjo** žrtvuje življenje in smrt. Ta razlog Kristus in Njegov nauk, katerega drug sovražijo in v tem sovraštvu spoznavajo ce Kristusa in njegovega nauka preganjanja in k smrti obsojajo. Kristjan, ki po **taker sovraštvu preganjan, rad in potrpežljivo umrje iz ljubezni do Kristusa**, umrje mučeniške smrti. **In samo on!** In je tak smrt, ki vsebuje popolno ljubezen do Boga in ga otvori pota naravnost h Kristusu v besa.

Cisto druge vrste je pa smrt vojaka. Tudi ona je vzvišena. Vojak umrje v službi bi svoje zvestobe in svoje dolžnosti, kakor umirajo n. pr. zdravniki ali sestre smiljenke v službi svoje dolžnosti in svoje zvestobe do poklica. Taka smrt pa daleč ni mučeniška. Če bi bila res mučeniška, bi vsi vojaki, ki v vojski umrje prav gotovo bili izveličani. To misliti širiti, pa je zelo, zelo usodna zmotna, kot vojakom najbolj škodovala. Zatorej ne pretiravati in ne zlorabljati besed, ki imajo gotov, svet pomen!

Z bojnega polja.

Vesele in tužne slike z galjskega bojišča.

Franc Prešeren, urednik »Edinosti« ki se bori sedaj na severnem bojišču, pošilja domov te le slišice:

Sladke korenice...

»Pogasite ogenj! Kadi se že nad gozdom in v kratkem bomo imeli tu grana in šrapnele. Vsak dim nas izda in v splošnem koncu gozda je padla granata in ravnost v ogenj. Ti vrage nam pošilja kroglice kot na vrvi. Biti moramo previdni. Sicer smo v globokem jarku, toda kroglice lete tako nizko, da se, skoro bi rek priplazijo k nam.«

In ubogali so možje, stinjeni okrog malih ognjičev, pri katerih so si grelj konserve, mladega glasnika našega polkovnega poveljstva. Pokrili so s prstjo žrjavico in jedli napol pogrete konserve.

V koncu jarka, v globoki kotlini, pa je gorelo naprej. Tam smo čepeli trije in kuhali na treh plamenih. Pristopil je glasnik k nam in se nasmejaj, ko je videl naš ogenj. V napol strohnelem štoru smo imeli zataknjene tri debele voščene sveče, kakršne vidimo le v cerkvah pri velikih oltarjih in to ob velikih praznikih, ali pa ob mrtvaškem odru kakega bogatina, kateremu gori noč in dan po šest ali več takih debelih »funtnih« sveč.

»Prijatelj,« — mi pravim, — »mi ne ugasnemo gnja. Pri nas bo gorelo naprej. Glej, sveče nam gore kot na praznik ali pa živim mrličem. Mrliči še nismo, kot vidiš; kaj nas čaka, pa ne vemo. Praznik pa imamo danes in zato so nam sveče potrebne. Če malo počakaš, boš pil sladkega čaja.«

Nasmehnil se mi je prijatelj in je prišel k našemu ognju.

»Voda že vre. Vrzite v krop čaj; nimam mnogo časa.«

Potegnil sem iz zamazane in strgane krpe majhno vrečico in stresel iz nje peščice čaja v krop. Tovariš je odstavil školjčico od ognja in pričel deliti gorko pijačo. Pili smo sladki čaj. Mladi prijatelj me je gledal po strani, ko je pil in se mi pomehoval. Ko je odložil školjčico, mi je rekel:

»Veš kaj, bilo je dobro. Zahvalim se ti za to izredno pokrepčilo, obenem pa ti sem kljub vsemu temu, da si hinavec. V dnevni smo pili čaj brez vsega, ti si pa skor skrjal in si se skrivaj sladkal. Mi ti pokazali in dali vse, kar smo imeli.«

Pripravljen sem bil na to odkrito izpoved, ker sem ga dobro poznal, in mu odšel:

»Prijatelj, počakaj, ne sodi prehitro tega tovariša. Tudi jaz sem dal vse, kar sem imel. Poglej v kotliček in videl boš, da govorim resnico. Poslušaj! Ko sem hodil še kot mlad dečko po naših planinah, ko sem iskal kot fantalin po Ilovici, jagode in gobe, in ko sem poznal zasledoval divjačino, utrgal sem večkrat izpod gnilega štora dolgo sladko šentmihovo koreninico. Ko sem šel zjutraj po gozdu, sem se zamislil v prejšnje življenje in premišljeval, kaj delajo moji in če bom še katerikrat z njimi v Ilovici. V tem sem zagledal med mahom list, znan list sladke koreninice. Vidiš prijatelj, odtod izvira moja hinavščina.«

Stisnil mi je prijatelj roko in odšel, da bi mi kaj odgovoril. Gledal sem za njim in za ovinkom si je otrl solze. — Pila je nato še večkrat sladkega čaja in se razovarjala o naših planinah in goščavah, o našincih in o sladkih korenincah iz naših Ilovic.

Zaplakata je vas ...

Tiho, skoro brez najmanjšega ropota, smo prišli zvečer v majhno gališko vas. Utrujeni vsled celodnevne hoje, smo posedli ob cesti po kamnih in ob o-

grajali in po dvoriščih malih galiških koč. Ljudje so se zaprli v svoje kočje in le malo si je upal prestopiti vežni prag. Prosil smo za vodo, mleko, kruh, sadje in drugo, toda povsod smo čuli le glasove: »Nema hleba, nema nic, vse zabrala vojska, nema nic!«

Posedli smo zopet in čakali daljnji povelj. Izvedeli smo, da smo blizu sovražnika in da so zapustili vas ruski Kozaki šele pred nekaj urami.

Po deseti uri so se približali častniki gručam vojakov in jim tiho govorili. Vojaki so vstajali, oprtali se in zbirali v vrste. Začulo se je tiho povelje:

»Naprej!«

In premeknile so se vrste, tiho, brez šuma in šle liki divji lovci, skrivnostni zalezovalci po cesti skozi vas. Takrat so se posvetile luči na oknih. Leščerbe, petrolejke in sveče so razsvetlile okna, metale medle žarke na cesto in osvetljevale prodirajoče čete. Obenem so se odprla okna in zaškripala vežna vrata. Ženske, žene in dekleta z otroki ob strani so se prikazale in nam nudile vodo, mleko in kruh. In zaplakale so ženske druga za drugo, jok se je razširil po dvoriščih in hišah in v kratkem je plakala vsa vas. Stegale so ženske proti nam roke in nam nudile jokaje krepčila. Pomikale so se vrste naprej in čuli so se žalostni glasovi: »Vi, greste, prišli ste in greste in ne bo vas več nazaj. Mnogo, mnogo vas bo ostalo, kroglice ne prizanašajo. Oh, in padali boste naši in vaši!«

Počasi smo zapustili vas, ugasnile so luči, gosta tema jo je zakrila v zagoneten, temen plašč in iznad vasi pa smo čuli plač in jok in obupne glasove:

»Mnogo vas bo padlo, naših in vaših!«

Čegav je ta grob?

Pod silno razkopanim, močno razstreljevanim in od topovskih krogelj ter vojaških lopat razritim gozdom, na pusti, valoviti njivi, od koles in kopit razorani, na pobočju nizkega holma, so pokopali vojaški pogrebci dva padla vojnika, dve žrtvi dveh nepomerjenih, slučajno tako daleč čez naše prve vrste zašlih, padlih krogelj. Poglobili so pogrebci za silo napravljene strelske jarke naših prednjih vrst, ki so se pomaknile prejšnji dan naprej in umerili poglobitev po truplih. Končali so delo, otrli so si znoj z obraza in odložili orodje, da se nekoliko oddahnejo.

»Ti, France«, pravi eden porebcev, ko si je našgal cigareto — »poglej! Eden teh je naš. Kranjski Janez je, še mlad fant, prav čeden dečko.«

»Res je,« — mu odgovori ogovorjeni, premotrivši našitke pod vratom. — »Kranjcu je podoben po vsem, tudi se mi skoro zdi nekoliko znan, toda ne spominim se ga. Morda sva bila z revežem celo že skupaj, toda preveč sem jih že videl in zagrebel in spomin mi je že skoro otopel. Spoznal bi komaj brata, katerega že delj časa nisem videl. V Srbiji je in tam jim gotovo ne gre tako slabo. Vsaj tako sem slišal danes govoriti naše oficirje.«

»Škoda za fanta, škoda.« — pravi nje-

gov sosed in stopi k mrliču.

»Hitro je prestal,« — pristavi drugi. »Primimo ga!« — je dejal tretji, in par hipov na to ležal mladi fant v poglobljenem strelskem jarku v zlokobni, tuji gališki grudi. Poleg njega so položili mladega Poljaka in zagrebeli so trupli.

Naredili smo dva groba in postavili dva križa. Slovenec leži poleg Poljaka. Oba sta padla kot žrtvi velike naloge velike domovine. Zadnji žarki solnca so posijali na dve gomili na dva iz količkov zbita križa, katera so postavili pogrebci svojemu domačinu in bratu.

Zadeli so pogrebci na ramo lopate in krampe in se napotili naprej. V trenutku, ko so prekoračili vrh holma, je zašumelo v bližnjem gozdu. Razgrnilo se je nizko, gosto grmičevje in plaho je pogledalo iz odprtine mlado poljsko dekle. Gledala je delj časa mlada Poljakinja na sveža grobova na katerih so slonele sence lesenih križev, zagrnila je vejevje in zopet izginita kot bajna prikazen.

Ob luninem svitu je obiskala samotna grobova zopet neznanca Poljakinja. Plaho je pogledala iz gozda, in ko se je prepričala, da je sama, je skočila h grobu. Vrgla se je na grob in žalostno plakanje se je začelo v tihih noči. Njen obupni jok je spremljalo edino votlo grmenje, topov, ki je odmevalo od daleč preko ravnin in gričev. Nato je odvilo dekle majhen zavoj, katerega je imelo pod predpasnikom. Iz zavoja je vzela majhno podobico, prilepljeno na dveh srcih, velikih, izrezanih iz rdečega, tankega papirja. Pritrdila je ta okrasek na križ in ga zvila z raznobarnimi trakovi. Nato je prepredla ves grob z verižicami, napravljenimi iz papirnatih obročkov bele, modre in rdeče barve. Pomolila je še na grobu in že je hotela oditi. Kar je ugledala sosedni grob. Tiho je govorila:

»Ta revež, ki je od daleč, spi poleg mojega ljubljenca. Edini tovariš mu je bil v zadnji uri in večno bo počival poleg njega. Tam doli, kjer je doma, je morda tudi dekle, ki ga ljubi in nestrpno čaka. Revica je ona z mano vred.«

In odprla je zopet zavoj in vzela iz njega ostanek papirnatega okrasja. Ovila je s trakovi križ in grobišče in pomolila je tudi za revnega tujca, tovariša svojega zaročenca.

Bil je to na dan pred Vsemi sveti. In na ta praznik, ko so se zbirali našinci pri svojih bojevnih, ki so morda počivali v daljnih deželah, na ta žalostni dan je bil po zaslugi te vrle Poljakinje okrašen grob mladega neznanega Slovenca v daljni Galiciji, na pusti, prazni planoti pod divje razstreljenim in razoranim gozdom.

Čegav je ta grob?

Zgled človekoljbnosti. Poljski »Napród« poroča iz Krakova: Peljali so skoz mesto kakih 30 ruskih ujetnikov. Bili so lačni in osabljeni in s prsti kazali na usta v znak, da bi radi kaj zaužili. Slučajno je prišel mimo oficir (ob sebi se razume, da avstrijski). Ustavil je vojake in vse peljal v bližnje kavarno, kjer jim je naročil kave, kruha in cigaret. Vse je oficir sam

plačal, na kar so ujetniki, srečni, da so zaužili zopet nekaj gorkega, nadaljevali svojo pot.

Zadnji vzdih materi. Brnske »Lidové Noviny« pripovedujejo. Nedavno so pripeljali v neko brnsko bolnišnico težko ranjenega slovenskega vojaka. Njegovo stanje je bilo brezupno in umrl je že čez par ur. Pokopali so ga na skupnem grobišču za padle junake na brnskem centralnem pokopališču. Ko so ga slekli, so našli pri njem nekaj starih slovenskih časopisov. Na robu enega je bilo z okorno roko zapisano: »Pismo pošljite moji materi«. Očividno je pisal ubogi slovenski fant te besede še na bojišču, ko je spoznal, da ga je sovražna krogla smrtno zadela. — Vojaki, katerim je bilo truplo izročeno, da je pokopljejo, so preiskali vse — toda pisma niso našli. Izgubilo se je najbrž že na bojišču ali pa na transportu. Mati bo zaman čakala na svojega sina, zaman bo čakala na njegove mile vrstice — kratak telegram jo je obvestil, da spi ljublience večno spanje v daljni češki deželi. Zadnji njegov vzdih je veljal njej, presladki »moji materi...«

Sreča v vojnem času. Vojak v P. družbenik Marijine družbe in vrl »Orel« je pisal: Sporočam Vam, da sem hvala Bogu zdrav in zadovoljen. Dne 8. decembra, ko ste se doma pripravljali za slovesni shod M. D., sem se tudi jaz pripravljaj na slovesni trenutek. Bilo je ob dveh popoldne, ko sem daleč od Vas prejel nebeškega ženina. Poprej mi ni bilo mogoče. Ob moji strani niso klečali moji bratje, pač pa je bila polna cerkev dobrih vojakov. Vem, da sem bil bolj vesel, kakor kakšen doma. Pozdravite mi vse prijatelje in brate, kakor tudi obe M. D.

Razpoloženje na bojnem polju. Trdnjavski vojak v Kotoru A. Č. piše: Božič — novo leto na bojnem polju: Voščim Vam vesele božične praznike in srečno novo leto, ter Vas prosim praznujte jih tudi v mojem imenu. Pozdravljam vse župljane. Jaz sem, hvala Bogu, zdrav in živ pri vsem blisku, gromenju in tresku topov. Bog nas živi! Živel domovina!

Darovi.

Za slovenski odsek »Rdečega križa« je poslalo c. kr. okrajno sodišče v Kobariду vsled poravnave v kazenski zadevi Bajt proti Gruntar 20 K.

Za Slovensko Stražo. V Ravnici pri Solkanu nabrali za Slovensko Stražo po č. g. Josipu Godnič, kuratu 7 K 50.

Za božičnico vrta Slov. Straže v Gorici so darovali v blagu sledeči gospodje: Ivančič-Kurinič, 32,85 metrov raznega blaga, T. Hribar 12,50 metrov blaga, Pregrad-Černetič 10,25 metrov raznega blaga, J. Medved 26 raznih čepic, Čevljar-ska zadruga v Mirnu 3 pare čevljev Hedžet-Koritnik 4 volnene šerpe za na glavo, Draščik Karol 68 kosov peciva, Gorjup Ivan 34 kolačev.

V denarju so darovali sledeči gospodje: Fran Kremžar K 3, dr. Brecelj, pri-

marij 10 K, ga. Berbuč 60 vin., ga dr. Pavletičeva K 2, dr. Česnik K 1, dr. Novak K 5, Bajec A. K 1, Mons. Murovec K 7, Jesernik Frančiška K 1, Kralj J. K 1, Birsa Marija 20 vin., Marušič J. K 5, Piculin Karl K 2, dr. Pavlica K 5, dr. Kobal K 3, Poniž B. K 2,50, Dominko Rozi K 1, Neimenovani K 1, Lenardič, vodja K 1, ga. Tomažič Marija K 1, ga. V. Šček K 6, Tvojanšek K 1, Belinger K 1, ga. Klemenčič A. K 1, dr. Šorli K 2, Mons. Pavletič K 3, Mons. Kolavčič K 1, N. N. K 1, ga. A. Rijavec K 1, ga. Krapež A. 40 vin., ga. Macarel M. 20 vin., Zottig S. 60 vin., Mali J. K 1, ga. Komac J. K 2, prof. Ipavec A. K 1, ga. Marn A. 50 vin., dr. Pirjevec K 1, Mazzolini K 1, Sivec H. K 2, ga. Ida Žilih K 2, Kregon K 1, Vazzaz K 1, Ličar K 1, V. Bežek, ravnatelj K 5, gđ. Ida Pečenko K 2, J. Kopač K 10. — Vsem blagim darovalcem srčna hvala, Bog poverni.

Necrologium cleri. — Seznam smrtnega dne vseh od l. 1823 vmrlih duhovnikov goriške nadškofije je ravnokar izšel in se odpošlje te dni čč. gg. duhovnikom. To pokojnim duhovnikom v tolažbo — a živim v spomin sestavljeno knjigo je sestavil in založil preč. g. Ivan Rojec župnik v Mirnu. —

Index Sacerdotum — seznam vseh od l. 1850 v mašnike posvečenih duhovnikov nam je podal isti preč. g. Ivan Rojec. V seznemu najdemo vse od l. 1850 posvečene duhovnike, njihov rojstni dan, njihovo službo — in dan morebitne smrti. — Konečno najdemo seznam občin, koliko duhovnikov so one podarile naši nadškofiji — tudi seznam koliko duhovnikov je od leta do leta bilo posvečenih in koliko je umrlo. »Necrologium« in »Index« sta namenjena pred vsem duhovnikom vendar pa bosta obe knjigi dobro došli vsem, ki so poznali naše umrle in žive duhovnike. — Tu imamo velik del zgodovine naše nadškofije. —

Kraljica sv. rožnega venca v Pompejski dolini je naslov knjižice, ki je izšla tiskana na 48 straneh, z mnogimi zgledi in čudeži in vsemi potrebnimi molitvami v čast Kraljici presv. rožnega venca. Knjižica ki ima namen to posebno poslušno pobožnost pospeševati in gojiti je vredna, da se splošno razširi. Dobi se za zelo nizko ceno 20 vin. v Katoliški Bukvarni v Ljubljani in tudi v knjigarni Kat. tisk. društva v Gorici.

KNJIGARNA K. T. D. V GORICI naznanja najljudneje, prečastiti duhovščini, da je novi »Officium Nativitatis« ravnokar izšel in ima istega v zalogi.

Kolera.

Spomenico o koleri je izdalo c. kr. ministerstvo notranjih zadev meseca oktobra 1914. V tej se glasi:

1.) Kolera je prenosna bolezen. Nastane pa tedaj, ako se prenese takoiimenovani kolerov bacil iz ust v čevo. Na vsek

način izvira okužba od človeka, ki jo izločuje s svojimi odpadki, zlasti s črevesnimi. To izločevanje se ne dogaja samo pri bolnih na kolero, nego tudi pri takih, ki so že ozdraveli, odnosno pri takih, ki so zdravi ostali (nosilci bacilov).

2.) Povzročitelj kolere se toraj nahaja le v odpadkih, nikakor pa ne v izsope-nem zraku, niti v potu. Vsled tega je nevarnost neposrednega prenosa kolere manjša, kakor pa pri marsikateri drugi kužni bolezni. Tudi strežba bolnim na kolero je brez nevarnosti, ako se čuvamo vsakršnega onečedenja z njihovimi odpadki (ne jejmo torej v bolnikovi sobi, niti ne pijmo in ne kadimo), oziroma, ako smo se onečedelci, naj sledi temeljito osnaženje in temeljita razkužba.

3.) Poleg kolerovih odpadkov prihajajo — kar se prenašanja boleznit kaže — v poštev še po takih odpadkih onečedeni predmeti, ponajveč perilo, obleka, posoda in sploh vse, kar je v vsakdanji rabi, potem stranišča, onečiščena voda in onesnažena živila.

Nekateri posel, na primer pri plovbi na rekah, na splavih in v pristaniščih, kjer se pije onečiščena voda, takisto pri pericah, ki po neprevidnem prijetaju one-snaženo in še ne razkuženo perilo, je združen z znatno nevarnostjo okužbe po kolero.

4.) Kolera se širi od kraja do kraja s prometom; prenos po zraku je nemogoč.

5.) Strahu pred kolero ni treba bežati, nego vsakdo naj vztraja v običajnih svojih razmerah.

6.) Najvažnejši predpisi za osebno varstvo so ti-le: Telesna snažnost. Po vsakršnjem onečedenju (zlasti na straniščih) si umij roke, na vsak način pa pred jedjo.

Snaženje stanovanj, posebno kuhinje in stranišča (izganjanje muh i. t. d.).

Uporaba nedvomno čiste vode za žej-o in kuho (pitna voda naj se, če treba, prekuha).

Svariti je pred uživanjem pokvarjenih ali težko prebavljivih živil, neprekurhanega mleka, prevelike množine sadja, solate, kumar i. t. d., sploh pred nezmernostjo v jedi.

Škodljiv vpliv imajo tudi slaba stanovanja, nezadostna obleka, neredno življenje, napačna prehrana in sploh vsake vrste nezmernost, zlasti tudi pijančevanje.

Različna sredstva za varstvo in zdravljenje, ki se priporočajo pod imenom kolerovega žganja, kolerovih kapljic i. t. d. so brez vsakega pomena. Opojne pijače sploh ne obvarujejo, oziroma ne ozdravijo od kolere.

V zadnjem času se priporoča cepljenje proti kolero. Stvar zdravnikova je, da presodi, ali naj se cepljenje izvrši, in kako naj se to zgodi.

7.) Od okužbe do izbruha boleznit poteče pri kolero po navadi pol dneva do pet dni. Po pretoku petih dni se izbruha boleznit ni več bati.

8.) Najočividnejši bolezenski pojav so v jasnih slučajih: močna, brezbolestna driska (primerja se vodi, v kateri se je iz-

piral riž) in bljuvanje; poleg teh — često neznozna žej, boleči krči zlasti v mečah, hripav glas in izžrpanje moči.

Bolezen poteče včasih tudi samo z zna-ki navadnega črevesnega katarja. Spoznanje kolere se v takih slučajih zagotavlja le s pomočjo bakteriološke preiskave.

9.) V času, ko se širi kolera, pazimo na vsakršen, za obolenje sumljiv pojav.

V slehernem slučaju obolenja po kol-eri ali smrti vsled iste, ali če obstoja tudi le tozadeven sum, vposlati se mora zdravstvenim oblastim takoj zakonito predpi-sano naznanilo in to najkrajšim potom.

10.) Bolni in za obolenje sumljive se morajo od drugih oseb ločiti in je najbolje odposlati jih v bolnico.

11.) Osebe, ki prihajajo iz krajev okuženih po koleri, treba na kraju, kamor so bile dospele, pet dni zdravstveno-poli-cijsko nadzorovati, ne da bi se jim omeje-vali osebni stiki ali da bi se osebno nadle-govale. Ako je nevarnost okužbe velika (zlasti pri takoimenovanih nositeljih baci-lov), se zaukaže opazovanje v izolaciji.

12.) Temeljito treba med boleznijo in po taisti razkuževati: odpadke bolnikov kakor tudi vse predmete, ki so bili, ali bi mogli biti onesnaženi od bolnika, n. pr. posteljno in telesno perilo, obleko, pitno posodo in posodo za kuho i. t. d.

13.) Javnemu zdravstvu treba v ča-sih kolere posvečati posebno pozornost. Čiti zdravstveni nedostatki naj se odpra-vijo (pred vsem kar se tiče preskrbe z vodo in odstranjevanja odpadkov, istota-ko tudi nedostatki v prometu z živili, v nastanjanju večjih množic (trum i. t. d.). V krajih, ki se ponašajo z dobrimi zdravstvenimi razmerami, ki so preskrb-ljeni z dobro pitno, oziroma užitno vodo in koder se pravilno odstranjujejo odpad-ki, se azijska kolera ne bo udomačila, od-nosno, ako bi se tudi pojavila, se ji raz-širitev uspešno zabrani.

V Srbiji.

Budimpeštanski listi poročajo, da je v Srbiji pričakovati kmalu nove avstrijske ofenzive, ker je nova ureditev čet že ončana.

Dijake ali učence sprejme na stano-vanje, s hrano ali brez hrane slovenska družina.

Najnovejše vesti.

Francoski podmorski čoln naše vojne ladje potopile. Francoska admiralska ladja dva-krat od naše strani s torpedom zadeta.

Dunaj 23. (Kor. ur.) Uradno se poroča: Francoski podmorski čoln »Curie« je bil obstreljevan, ne da bi mogel sam napada-ti, ob našem obrežju od obrežnih baterij in opazovalnih ladij in se je potopil. Po-veljnik in 26 mož je bilo rešenih in ujetih. Pogrešajo samo drugega častnika.

Naš podmorski čoln XII. je napadel pod poveljstvom ladjinega poročnika E-gona Lerch dne 21. t. m. zjutraj v ožini O-tranto francosko ladjeve, obstoječe iz 16 ladij. Torpediral je dvakrat francosko ad-miralsko ladjo in jo je zadel obakrat.

Vsled zmešnjave med sovražnimi la-djami in vsled meglega vremena ni mogel podmorski čoln konstatirati učinka.

Turki proti Angležem v Egiptu.

Carigrad, 23. Turške čete so pred-večera začele ofenzivo proti Sueškemu prekopu.

Vino motno, zavreto, se popravi kako tudi odvzame duh po plesni ali mufi. Vzorec prinesiti ali poslati. Naslov pové upravništvo „Novega Časa“.

Franc Obid, paser v Cerknem

se uljudno priporoča č. cerkvenim oskrbništvom za izdelovanje cerkve-nega orodja, kakor: moštrance, kelhe, lestence, svečnike i. t. d. Popravlja, prenavlja, pozlačuje, po-srebruje, tudi staro cerkveno orodje.

Solidna izvršitev! — Zmerne cene!

Plačam po najvišji ceni bodisi oprano ali neo-prano

ovčjo volno

Kdor jo ima, naj jo takoj ponudi.

J. MEDVED - GORICA.

Učenca

iz poštene hiše za trgovino jestvin se išče.

— Naslov poizve uredništvo. —

Prazne vrče in zaboječke od **PETROLEJA**

kupuje v vsaki množini po obični ceni

J. Kopač, svečar v Gorici.

Kontoristinja,

samostojna moč, se sprejme. Potrebno znanje vseh jezikov. Ponudbe na upravništvo.

Ljubljanska kreditna banka podružnica v Gorici.

Centrala Ljubljana, p. družnice: Celje, Celovec, Sarajevo, Split, Trst.

Delniška glavnica K 8.000.000
Rezervni zakladi „ 1.000.000

Vloge na knjižice po $4\frac{1}{2}\%$ v tekočem računu po dogovoru.

akup in prodaja vrednostnih papirjev vseh vrst, deviz-valut.

Borzna naročila.

Promese za vsa zrebanja.

novčenje kuponov in izžrebanih vrednostnih papirjev.

Eskont menic.

Stavbeni krediti.

Predujmi vrednostni na papirje.

Srečke na obroke.

Sprejemanje vrednot v varstvo in oskrbovanje

Safes.

Nakazila v inozemstvo.

Kreditna pisma.

astnik Konsorcij „Novega Časa“ v Gorici. — Tiska „Narodna Tiskarna“ v Gorici. — Odgovorni urednik A. Šinigoj v Gorici

Slava Bogu

na višavah

in mir ljudem

na zemlji,

ki so dobre volje!

Pertot Filip.

Naša molitev.

O Bog, zavoljo naših grehov s šibo svoje jeze med nas udaril si ter nas na vse strani kakor ovce brez pastirja razkropil, kakor kaplje z drevlja v vetru razpršil. —

O, prizanesi, prizanesi nam, Gospod!

O Bog, ki kaznoval si nas, si ženo ločil od moža, pustil nevesto na povelje Tvoje ženin samo je doma, ki si hotel, da brate, sestre zapustil je brat, da oče je objel sirote svoje zadnjikrat, in materam iztrgal iz naročja si sinove, do zadnjega izpraznil naše si domove. —

O, sliši nas, usliši nas, Gospod!

O Bog, ki nočeš grešnikov smrti, ki hočeš, da se spreobrne in živi: Kdaj Tvoja usmiljenost nam milost podeli? Čuj, k Tebi kličemo ponižani, potrpi —

Usmili se nas, usmili se nas!

O Bog, ki pribežališče si naše, naša moč, usmili se, Ti vojsknihi trum Gospod in Kralj miru, podeli zmago našemu orožju, kakor si nekoč delil jo Izraelu, svojemu izvoljencu, in daj da mečev žvenketanje, da topov gromenje, da solze matere, neveste vzdih, da sirot ihtenje, očetov, bratov naših vzkliki, smrtne kose melodije, o daj, o daj, da vse Ti v eno samo himno se izlije in da miru visoka pesem se glasi, in kakor tresk in blisk in grom naj od izhoda do zahoda zadoni:

Kot evangelij naj jo sliši vsaka vas in vsaki dom, kot blagoslov naj gre čez žitno, rodovitno polje, kot angeljski glasovi naj odmeva po dobravah —

Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!

Božični motiv.

Ko angelji slavo božično pojó, planinci od doma mi v vojsko gredó in jemljejo tiho od doma slovó.

V njih srcih je žalost, v očeh jim je jok: — „za mater, za ženo, za stisko otrok —“ oči zro v prošnji v nebeški obok...

Najmlajši s težavo odprè si srcè: „Kdaj matere vzdihom sem družil gorje; kdo v metežu bojnem bo skrbel za mè?“

In drugi na prvega vprè zdaj oči: „Sem sklenil jaz zakon ni mesec še dni; kdo skrbel bo zá njo, če srčno dam kri?“

A tretji v bridkosti preseže obà: „Sirotni otroci solzé se domà; če padem na vojski, kdo kruha jim dà?“...

Ko Modri za zvezdo odšli so domov, planinca dva videla rodni sta krov — a tretji počiva sred bojnih grobov...

Peter Butkovič.

Joža Lovrenčič:

V družini.

(Božična slika iz l. 1914.)

Od Krna do Mije, od Matajurja do Stola se boči sivo nebo nad dolino, prazno in mrtvo. Po dolini gre cesta; bela in sama gre v gorsko vas. Sama do ovinka pred vasjo. Tam gre po njej mlad študent, zavitek knjig pod pasho. Težka mu je stopinja, žalostne misli.

»Kako bo doma? Nič več ne bomo praznovali Božiča ko lani. Brata ni, očeta ni!«

Mrak je zrastel in se zgostil do Ave Marije. Študent je prestopil prag rodne hiše.

»Bog daj!«

»Bog daj!«

Mati je pozdravila sina, pozdravila ga je mlajša sestra in pozdravila stara mati. Zajokala je mati, zajokala stara mati in on je zajokal in sestra.

»Nismo pričakovali takega Božiča.«

»Nismo ga,« je dodala stara mati.

»Dočakamo lepšega drugoč,« je menil študent, ker v mislil je imel domovino, za katero se bijeta junaško oče in brat. A ob tej lepi misli je imel vendar solzne oči.

Pogovorili so se, povečerjali in odšli iz hiše v izbo. Mati in stara mati sta sedeli za pečjo, študent in sestra sta pripravljala jaslice za sveti večer drugega dne.

Sveti večer. Nebo se zjasnilo in zlate zvezde so tajnostno svetile na dolino, na malo gorsko vas. V zvoniku so zapeli zvonovi pesem odrešenja in miru. Po hišah je zadehtelo kadilo in blagoslovljena voda je ob molitvi škropila vse, vse.

In tudi Meničevo hišo, izbo, kamre in shrambe, hlev in skedenj. Mati je škropila in kadila in molila, študent je nosil luč, sestra pa je hodila ž njima, ker se ji je zdelo lepo. In molila sta oba z materjo.

Ko je vse prostore napolnil svetonočni blagoslov in molitev, so se vrnili v izbo, kjer je sedela za pečjo stara mati in molila. Študent je vžgal svečke ob jaslicah, sestra se je čudila lepoti, mati in stara mati pa sta gledali žalostno veseli na dobra otroka.

Brat in sestra sta pokleknila pred jaslice in prosila Sveto družino, naj čuva očeta in brata.

Mati je zajokala, starka je zajokala:

»Bog vaju vsliši, nedolžna otroka!«

In potem so molili vsi vse tri dele rožnega venca in dolgo vrsto priprošenj do Boga Vsedobrega.

Enajsta ura. Zvonovi so utihnili, da se oglasijo čez pol ure in povabijo vaščane k polnočnici, k Rojstvu Gospodovemu, ki je prinesel mir in tolažbo ljudem na zemljo.

»Molite tudi zame!« je prosila stara mati, ko je odšla Meničevka s sinom in hčerko k polnočnici. Obsedela je za pečjo in prebirala rožni venec, jagodo za jagodo. V molitev so se vpletali spomini na sina in vnuka, ki sta Bogve kje in trpita mrz in mislita na dom, na prijetno izbo, kjer sta preživela že toliko in toliko svetih večerov.

Ko je tako pol molila, pol premišljevala, je zunaj zaskovikalo.

»Sveto Rojstvo, odyrni nesrečo od nas!« je zaprosila.

Res, glas sove se ni več oglasil, a starki ni šel iz spomina. Molila je naprej, glas ji je brnel še vedno v ušesih.

»Bog, vrni ju zdrava!« Zdelo se ji je, da je polna soba skovikanja, od oken da se glasi in odbija od sten trpko kakor glas smrti.

Prevzel jo je spanec nemiren in rahel. In ko je tako dremala, se je kar nakrat zdrznila. Zazdelo se ji je, da je okno zazvenelo, kakor bi priletelo vanj proseno zrno.

»Spomin!« je pomislila in strah jo je objel in težka slutnja: »Zgodilo se je!«

Meničevka se je vrnila s sinom in hčerko od polnočnice.

»Molili ste, Bog vas usliši!«

»Kaj je mati?« je prašala Meničevka. Videla je strah in žalost v starkinih očeh.

»Sova je skovikala, prosjo je vdarilo ob okno. Spomin! Bog odvrni vse hudo!«

Meničevka je molčala, čudna tesnoba je objela njeno srce in ji prisilila solze v oči.

»Bog bo odvrnil vse hudo, molil sem,« je rekel sin. »Bog bo odvrnil vse hudo, molila sem,« je rekla hčerka.

Velika je bila vera, veliko upanje v otroški molitvi — zato velika moč v teh njunih besedah. Kakor blagoslov, velik svetonočni blagoslov so se oglasile nad težkimi slutnjami.

Letošnji Božič.

Otroci nad ognjem držijo roke in misel njih pesem pastirska...

Tam zunaj v snežinkah vrti se polnoč

in tuli ob voglih raztrganih koč

in buta na vrata oštirska,

kjer žalostne pesmi veseli refrén

izgublja se v burjo, podi se ž njó:

— — in zdaj gremó, in zdaj gremó — —

Ko bil bi le sén!

In ženi v bolesti topi se srcé,

ko pesem oštirska se čuje:

Pet mesecev teče, ko mož je šel v boj...

Kje angeljev pesmi on sliši nocoj?

Če mrtev, če ranjen? prašuje.

A žalostne pesmi veseli refrén

izgublja se v burjo, podi se ž njó:

— — nazaj nas ne bó, a nazaj nas ne bó — —

Ko bil bi le sén!

Peter Butkovič.

Pertot Filip.

Pismo bratu.

Prejšnji mesec so Vsi sveti

prišli k nam na vas,

z njimi verne duše

pod večer obiskale so nas —

Kakor vsako leto smo jih pogostili,

pozno, pozno v noč smo govorili. —

Veš, na vsako so vprašanje mi odgovor dali,

ko pa vprašam jih, kar izvedel bi najraje

vsí so obmolčali, vstali

in molče odšli.

Sam ostal sem, sam!

Kako naj si odgovor na vprašanja dam?

Ah, mogoče da odgovoriš mi ti:

Brat, kje si, kje si? Kako se ti godi?

Oče, mati, brat in jaz ves dolgi čas

dneve štejemo odkar te ni —

a ti — a ti — ?

In nocoj nov gost — sveti večer je obiskal nas!

Je bil li tam daleč, tam daleč pri vas?

Rožni venec in vojak.

Črnovojnik piše iz vojske: Mogoče bo kdo rekel: Vojaku v roke puško, ne pa rožnega venca! Da, prav je, vojak ne sme puške iz rok pustiti. Mojo puško je krogla razbila, šel sem k mrtvemu vojaku po puško, ta jo je krčevito stiskal k sebi, kakor da se še mrtev ne sme ločiti od nje. Vendar pa ima vojak lepo priliko vzeti včasih tudi rožni venec v roke. Na marših je sv. rožni venec kot nalašč, da vojaka poživlja in mu moč daje, da ne obnemore. Na straži mu je najboljšo sredstvo, da vstraja, ga varje pred zaspanostjo in mu krajša dolgi čas. Tudi v bojni črti, ko včasih po več ur ne sme in ne more s svojega mesta, se tolaži in navdušuje s svetim rožnim vencom. Posebno pa lepo služi sveti rožni venec ranjenim in bolnim vojakom po bolnišnicah, posebno v tujih krajih, kjer ni domačega berila na razpolago. Ni ga sredstva, ki bi bolj služilo za kratek čas, trpljenje in tolažbo, kakor ravno sveti rožni venec. In če primerjamo žalostni del svetega rožnega venca: »Kateri je za nas krvavi pot potil«. Ko nas na marših le »vodeni« pot poliva, zmislmo se na Njegov »krvavi« pot in takoj smo potolaženi. »Kateri je za nas bičan in s trnjem kronan bil«. Ko nas doleti kača nesreča, da nas poškoduje krogla ali bajonet, koliko lažlje trpimo, če se zmislmo na Njegove svete rane in Njegovo trpljenje. »Kateri je za naš težki križ nesel.« Naše rame so utrjene od tonistre in puške, pa kaj je to s primerom s težkim križem! — Če to premišljujemo, niti ne čutimo nič na svojih ramah. »Kateri je za nas križan bil.« Tudi nam se morebiti bliža smrt, saj smo jo tudi zaslužili z raznimi grehi. On pa najpravičnejše in najnedolžnejše umre na križu le zato, da nas reši. Če to premišljujemo, s kakim veseljem in pogumom gremo, če treba, tudi v smrt, da izpolnimo prisego »za cesarja in domovino«. In ko Ga v duhu vidimo na svetem križu, ko izroča svojo dušo v roke nebeškega Očeta, priporočimo tudi mi svoje duše v njegove svete roke. Po Njegovih besedah: »Dajte cesarju, kar kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega.« Torej svoje telo do zadnjega vzdihljaja in do zadnje kaplje krvi za cesarja in domovino, a svojo dušo pa svojemu Stvarniku. Vse to pišem iz lastne izkušnje, in ko sem videl nekako poživljene in potolažene one, ki so opravljali to pobožno molitev. Zato, dragi sovojaki, v roke sveti rožni venec, pa tudi Vi, domači posebno sedaj, ko po nekaterih župnijah opravljate pri zornicah roženvenško pobožnost namesto meseca oktobra, udeležujte se je vsak dan. Tudi doma zvečer ne pozabite te lepe in krasne molitve. Marija, kraljica svetega rožnega venca, katero v svetem rožnem vencu tolikokrat z angel-

skim pozdravom pozdravimo, je tudi »tolažnica žalostnih«, nas bo tolažila v tem žalostnem vojnem času, da ga lažlje preživimo. Spominjajte se v Vaših molitvah doma tudi nas vojakov! Z Bogom!

France Bevk:

Zvonovi kličejo...

Zvonovi so zagnali tisočeri klic; na jug, na sever šla je pot valov, da nesejo pozdrav božiča dragim in jih privedejo domov...

Božični čas, na sveto noč — tako pri nas: vsak pri svojih mora se ogreti, razodeti, kar pretrpel izven doma in tisto lepo pesem: »Mir ljudem...« zapeti...

Zvonovi zvonijo in svečke gorijo ob jasliah... Sneg zapada obronke in njive, poti... v peči gori — srca čakajo: sinov in očetov ni...

Tam so daljave, ogromne za naše oko: požrla jih zemlja je žive v grobišče, zvonovi utonili so v pok in hrumenje, le smrt še jih kliče in vabi in išče...

Zvonovi zvonijo... In mi smo sklenili roke: Daj, Bog, jim poguma, tolažbe v teh dnéh, kapljico radosti, da razžari jim obraz, in pesem miru jim zacvete v očeh...

Pred pol stoletjem.

(Pripoveduje star Goričan.)

V preteklem pol stoletju se je v Goricu prepevalo po vseh goriških farnih cerkvah in v podružnici sv. Antona Novoga ves adventni čas v slovenskem jeziku.

Pri Sv. Antonu Novem so peli dečki mestnega sirotišča, ki so tedaj bivali v ulici Via Morelli. Tedanji mestni zavod za sirote je stal na mestu, kjer je sedaj ulica Contavalle in vrt hotela pri »Pošti«. Zapuščeni dečki so peli pod spretnim vodstvom njih ravnatelja rajnega č. g. Cumarja lepe slovenske adventne pesmi po Čveku zelo lepo doneče, čeravno niso znali niti slovensko čitati. To je bilo približno od 1860 l. več let zaporedoma dalje do smrti g. Cumarja, približno l. 1867. Tedaj smo začeli peti pri Sv. Antonu učiteljski iz goriškega učiteljskega pod vodstvom rajnega tovariša Jožefa Baltazarja. Ta je bil sicer Italijan, a petje, ki je je vodil je bilo izključno slovensko. Pozneje, ko smo že odšli z učiteljskega, so začeli nekateri hujskati proti slovenskemu petju. Tedaj se je uprl ugledni meščan in kmet g. Anton Grusovin iz ulice Vetturini, ki še živi kot posestnik. Njegova zasluga je, da imamo v cerkvi Sv. Antona v adventnem času še slovensko petje.

Ko je l. 1866 izbruhnila vojska z Italijo, so hoteli v cerkvi Sv. Antona nastaniti vojake. Prenesli so Najsvetejše v župno cerkev Sv. Ignacija. Ker pa je vojska prej končala, se vojaštvo ni nastanilo v cerkvi in Najsvetejše se je vrnilo. Po vojski so prenovili oba stranska oltarja v ladji, ki sta bila že oba črviva. Tudi le-

sene stopnjice na kor so l. 1870 nadomestili s kamenitimi, ki so se prej nahajale v bivši tovarni mila, ki so jo ravno tedaj predelavali za malo semenišče. Stopnjice je postavil neki Jožef Buda.

Tudi pri Sv. Ignaciju se je tedaj gojilo slovensko petje, kakor danes. Orgljal je rajni Schreiber, rodom Nemeč, oče pred kratkim umrlega ravnatelja goriške realke. Zanimivo je, kako so tedaj ti pevci imeli „skušnje“. Organist je vprašal po maši: „Was werden wir aber morgen singen?“ (Kaj bomo peli pa jutri?) In prvi pevec neki Baskar izpod kapele, ki je bil obenem izvrsten igralec na harmoniko, je kar brez not zapel slovensko cerkveno melodijo. To so drugi dan peli in Schreiber jo je spremljal na orgljah. Vse seveda brez not. In ravno rajnemu Petru Baskarju se imamo zahvaliti, da so se ohranile še danes slovenske cerkvene pesmi med Goričani. Populariziral jih je s svojo harmoniko. Posnel jih je po njem organist Matija Cej, ki je tedaj orgljal na Placuti in pozneje v stolnici. Pesmi „Brumni verni“, „Poslani angel Gabrijel“, „Kaj si je Bog na svet' izvolil?“, božične „Kaj se Vam zdi?“, „Tovariši gor!“ in druge so se ohranile deloma še do danes. Pesem „Tovariši gor“ je s Kranjskega prinesel p. Kornelij na Kostanjevico. Teh pesmi se gotovo še spominjajo stari farani. Za moje mladosti je bila preslikana cela cerkev sv. Ignacija, in sicer najprvo prezbiterij in nekoliko pozneje ladja. Zvonove so tudi preložili iz enega zvonika v drugi. Še le potem so si omislili onih 6 zastav, ki jih imajo za procesije.

Tudi na Placuti so od nekdanj gojili slovensko petje, ki se vzdržuje menda še danes. Tedaj je bil župnik Slovenec Mrak in kaplan Tonicig, ki je umrl kot stolni vikar pred kratkim. Peli so slovensko vsako leto ob adventnem času Italijani, ki niso znali niti slovensko čitati. In starina, ki to pripoveduje, jim je slovenske besede na italijanski način pisal. Mej pevci je tudi bil stari pevec Pipin z očali, ki je rad šaljivo govoril o svoji kratkovidnosti: „Štiri oči, dve sveči in nazadnje ne vidim nič!“ (Quatro occhi, due candelle, e alla fine non vedo niente!) Orgljal je že tedaj rajni Hoenig in tudi Matija Cej.

V stolnici je gojil slovensko petje organist Pirc iz Črnega vrha na Kranjskem. Bil je obenem tudi učitelj gosli. Predno je prišel v Gorico rajni Hribar kot vadniški učitelj in učitelj godbe, je nas učiteljskišnike Pirc na svojem stanovanju učil glasovir. Učiteljsiše je bilo tedaj v poslopju sedanje slovenske in italijanske gimnazije. Iz Gorice v Koper je bilo prenešeno učiteljsiše šele pod nadzornikom Klodičem 1873 ali 1874. Hribar, brat znanega skladatelja p. Angelika, je tudi skladal slovenske posvetne pesmi.

Tudi Podturnom se je tedaj v cerkvi prepevalo slovensko. Organist je bil sedanji veleposestnik in učitelj v pokoju Miha Zega s Kanala. Prvi pevec njegov pa je bil njegov hišni gospodar Mighetti iz Cociute na Travniku. Tedaj so imeli Podturnom še male orglje na pol pedalov s 4 registri. Potem so dobili sedanje od frančiškanov s Kostanjevice. Slovensko

petje pa se je žal odpravilo l. 1895. Dotlej so se pele pri vseh zornicah slovenske pesmi. Kdo je kriv, da se je slovensko petje odpravilo, nam ni znano. Prav pa bi bilo, da bi se zopet uvedlo. Prav tako naj bi se zopet stalno uvedle slovenske pridige. Da je Podturn bil nekoč popolnoma slovenski, nam dokazujejo slovenska imena. Podturnci še danes imenujejo ulico „Grabizio“ — Mala pot. Nekemu laškemu Podturncu se še danes pravi „pri Hlastonu“, drugemu „pri Duši“, „pri Miklavžu“. — Podturn se je žal zadnja leta precej spremenil. Tudi pripovedovalec teh vrstic se je udeležil zornic in pesem „Vsi verni kristjani“ mu je tako dopadla, da mu jo je Zega moral prepisati. Za mojega časa Podturn še ni bil samostojna župnija, ampak vikarijat, ki je spadal pod stolnico. To so nekateri spomini. Drugič kaj o stari Gorici.

Iz pisem naših junakov.

Pod Marijnim varstvom.

(Iz pisma briskega rojaka.)

Vojak 27. dom. polka Filip Sošov iz Pevme, ki je bil ranjen v Galiciji, v pismu iz bolnišnice v Leobnu na Štajerskem piše domov svojim znancom:

„Od 18. avg. do sv. Mihaela mi ni šlo slabo, hvala Bogu! Seveda težki so bili marši in težke noči, ki smo jih preživeli. Pa vedno sem prosil Boga in Marijo Pomagaj, da bi saj še enkrat videl goriške kraje, da še enkrat vidim svojo družino, po kateri sem tako hrepenel. V vsako cerkvico in kapelico, če sem le mogel, sem stopil in prosil Marijo, naj mi ona ostane varhinja do konca življenja. Dne 23. avgusta popoldne sem šel k blagoslovu v silno lepo cerkev v vasi Brzodovče pri Lvovu. Bil sem ves srečen, da še enkrat vidim katoliško cerkev, da slišim orgije in petje. Iz dna srca sem molil nekaj Očenašev in Češčenasimarij v čast najvišjemu Kralju, naj se me usmili.

Dne 13. septembra ob 3. uri popoldne sem počival truden, lačen in žejen v mali kapelici blizu Pžemisla. Sedel sem ob Marijinem oltarčku z dvema angeljema pri glavi, ob strani Srci Jezusa in Marije, prebodeno z mečem. Kako goreče sem tu molil k Mariji za njeno varstvo. Dne 14. sept. sem — hvala Bogu — bil pri sv. maši. — Bilo je dne 21. sept. po noči, ko sem na neki križadi stal na straži. Dež je lil, veter bril in mraz pritiskal. Tam na križadi je stala lepa, bela kapelica, znotraj polna svetih podob. Na sredi je bil lep oltar Matere Božje, okrašen s šopki cvetic. Na vse načine sem skušal kapelico odpreti, da bi spravil noter sebe in tovariše, ki smo zunaj bili izpostavljeni dežju in mrazu. Ni šlo. Sedem na vrata in začnem moliti in prositi Brezmadežno, naj mi stoji ob strani. Zdelo se mi je, da se tudi meni že bliža tista ura, ki ni prizanešana nikomur. In vendar je tudi ta noč srečno minula. In tako sem bil prevzet udanosti do Marije, da sem se začel s tovariši, ki smo bili na

straži skupaj, o njej razgovarjati, da ne pozabimo nikdar na Boga in Marijo.

Prvič sem šel čez mrtva trupla 10. oktobra, bila je ravno nedelja. Kako me je pretreslo, ko sem videl enega ležati brez življenja počez, drugega po dolgem. In izvila se mi je iz srca goreča molitev za duše tistih, katerih trupla tu počivajo. Drugi dan sem zopet korakal mimo mrtvih trupel. Videl sem, da se bliža čas, ko bom tudi jaz kmalu tako ležal z drugimi tovariši in za vedno molčal. Pretreslo me je, ko sem prvokrat prišel med kroglice. Noč in dan je grmel in zdelo se mi je, kakor doma v goriški okolici na dan vseh mrtvih, ko zvonijo povsod po vseh cerkvah. Milo sem gledal, kje in odkod prileti tista kroglica, ki mi za vedno ugasne luč življenja. Pa med najhujšim bojem nisem pozabil na Boga in Marijo. A tudi Marija ni pozabila na me, čeravno sem jo doma večkrat tako hudo žalil, da me je sram. Poprej Marije noben ne pozna, a kadar pridejo zadnji trenutki pred človeka in ga obliva mrtvaški pot, takrat vsak hitro kliče Marijo na pomoč. Tak sem bil tudi jaz, čeprav molitve tudi doma nisem pozabil.

A dne 20. oktobra tudi na me ni pozabila kroglica. Točno ob 5 uri zjutraj prileti šrapnel in mi odnese kos piščeli. Takrat so bile prve besede: „Marija, pomagaj!“ In hitro se po vseh treh splazim za neko klado v neko jamo in tam sem tičal do večera. Ure, ki sem jih prebil tam v tisti luknji, so bile strašne. Lačen, brez kapljice vode, ves v krvi, zraven pa so kroglice cel dan švigale nad glavo. Drevje sem z bajonetom lupil, da sem si z lubjem saj malo lajšal žejo. Komaj ob 5 uri popoldne pridejo nosilci in me neso poldrugo uro daleč v neko vas. Tam so mi obvezali nogo in me poslali naprej.

Sedaj pa 18. novembra so mi nogo dali v železo in gips. Rana je sicer že precej manjša, a še vseeno gre vanjo četrt dobrega vina. Bolečin — hvala Bogu — ne čutim, a dolgčas mi je, ker ne morem iz postelje in moram vedno na hrbtu ležati. Pa upam v Boga in Mater Božjo, da bom čez en mesec že lahko hodil ob palici.

„Novi čas se bere na bojišču.“

Rožni venec se molj v jarkih.

Četovodja Leopold Živec iz Vitovlj, ki je bil za hrabrost že odlikovan s srebrno svetinjo, je pisal g. vikarju v Oseku pismo iz bojnega polja, v katerem popisuje marsikaj zanimivega. Dotično pismo pa je hodilo celih 36 dni, tako da je preje prišla neka dopisnica, ki jo je pisal mesec pozneje. V tej svoji dopisnici pravi, da je dotično pismo pisal kakih sto korakov pred sovražnikom v rovu in ker so se morali takrat hitro umikati, je šlo pismo skozi več rok in se je lahko zgubilo. Dalje piše: »Sedaj sem bil zopet rešen po čudnem čudnem naključju iz sovražnikovih rok ali pa celo morebiti smrti, tako da kadar se spomnim, vedno Boga hvalim za srečno rešitev. Danes sem dobil prvo štev. »Nov. Časa« od 12. nov. V tej štev. čitam vsa odlikovanja našega bataljona izvzemši

mojega; posebno pa se mi dopade dopis o poročniku Radosoviču ker sem bil navzoč ob njegovem padcu le par korakov proč, in omenja tudi v pismu, da je vzrok njegovega odlikovanja to, ker je sledil svoji četi, dasiravno je bil ranjen ter je tudi ustrajal v nadaljnem boju in pa ker se je pokazal posebnega mojstra pri strojni puški. Poroča tudi, da je **dobil gorko volneno spodnjo obleko od Slovenske nabiralnice v Gorici**, pač predobro za nadležne in neljube kožne goste na človeškem telesu. Slednjič pa še piše, da se noče sicer hvaliti kot farizej, če pove, da se vsaki večer sliši v njihovih rovih moliti **rožni venec**. Zahvaliti pač mora Boga, da je prišel s tako dobrimi tovariši skupaj.

Želimo našim vojakom-junakom na bojnem polju veseli in srečni Božič, ob enem pa prosimo Vsemogočnega, da bi jih tudi zanaprej obvaroval vseli nesreči!

Kako sta jo Vipavec in Solkanec zagodla Rusom.

Ranjenec Jožef Rožič iz Oseka li. št. 26., ki je prišel na kratek dopust domov, je vedel marsikaj zanimivega povedati od svojih doživljajev na bojnem polju. — Na svojem umikanju od ruske meje prišli so do nekega mesteca, kjer jim je bilo ukazano, da naj použijejo in uzamejo živeža in pijače, kolikor morejo, drugo pa naj vse uničijo, da ne pride sovražniku v roke. Mestece je bilo prazno — nikjer ni bilo žive duše! Ni treba dvakrat reči, preskrbeli smo se z vsem potrebnim ter se tudi pokrepčali z dobro kapljico, ki smo jo dobili v kletih nekega hotela; kar pa je ostalo, smo vse pokončali, tako da je zamogel »Rusjan« samo sline cediti. — Pričetkom vojske je bil kot voznik pri trenu, a ker mu je sovražna granata pokončala oba konja in tudi voz, je bil nato prideljen h kompaniji. Pri neki patrulji sta bila s tovarišem iz Solkana poslana na neki hrib, odkoder naj bi opazovala gibanje sovražnika. Svet je bil z drevjem na vrhu nekoliko poraščen, trava zelo visoka in torej zelo primerna za skrivališče. Vležeta se za posečeni hrast, misleč da bosta počivala; toda kmalu zaslišita hojo. Izza svojega skrivališča opazita, da se bliža vrhu 12 ruskih vojakov s svojim častnikom-nadporočnikom! »Ko se približajo v strelsko daljavo, nameriva svoje puške ter sva postrelila vse »Rusijane« s častnikom vred. Pri častniku sva dobila nekaj pečenega svinskega mesa, kruha, cigaret in nekaj ruma. Mirno se uleževa v svojo skrivališče, použíjeva dobrodošle darove in si vrhu tega zapaliva še vsak po eno cigareto. A zopet zaslišiva nek šum, — pogledava, a vidiva vse polno Rusov, ki so prihajali navzgor po hribu. Hitro pograbiva vsak svoj »kovec«, ter jo ubereva po hribu proti dolini, kar so naju le nesle noge. Tečeva le naprej ter prideva na drugem hribčku do naše artilerije, ki je bila dobro skrita. Hitro naznaniva poveljujočemu častniku, kar sva videla. Artilerija se takoj pripravi in ko so se začeli Rusi valiti čez hrib, so začeli naši topovi bruhati ogenj nanje ter so malone vse sovražnike pokončali, ostale pa razpršili. Pozneje, ko sva že odšla,

sem se spomnil, da bi bilo le dobro, ko bi povedal dotičnemu častniku svoje ime —

Pri neki drugi priliki je našel v nekem gozdu v visoki travi mrtvega višjega ruskega častnika. Imel je na prsih dve zlati medalji in en srebrn križec.

Ko je bil pa ranjen, je zgubil denarnico, v kateri je imel shranjeni oni dve zlati medalji in pa nekoliko svojega denarja. — Bog daj, da bi se zopet povrnil srečno iz bojnega polja!

Kako je Čerkljan v Galiciji opresnike pekel.

Naš rojak iz Čerkna, bivši Orel g. Fr. Mezeg, je pisal svojemu sorodniku g. kaplanu Cirilu Sedeju iz bolnišnice v Jägerndorfu v avstrijski Šleziji pismo, v katerem med drugim pravi:

„Imel bi bil iti iz te bolnišnice že 28. oktobra, a so me še pridržali. No, saj ni slabo tukaj.

Tu sem lepo na varnem in na gorkem. Morda te bo zanimalo, če Ti povem, kako sem v Galiciji pekel opresnike. Ko smo se borili v Galiciji že okrog Strija, nam je kruha bolj manjkalo ko ostajalo. Tega je bilo krivo slabo vreme, da voz s kruhom ni mogel za nami.

Pridemo v malo vas. V tem selu je bil naš oddelek nastanjen v še dosti čedni hiši (v tem kraju so čedne hiše redke). Stopim v hišo in prašam: „Ali prodaste hleba?“ Pa ga niso imeli. Tam v eni posodi pa sem videl pšenico. Hitro mi šine v glavo dobra misel. Kupim za eno krono pšenice, ročni mlin ima tako vsaka hiša (mlinov takih ko pri nas tam ni) in hitro se lotim mleti. V pol ure sem že imel moko. Sedaj se lotim delati opresnike (kruh brez drož). Gospodinja mi da skledo in tako sem zamesil ter napravil 15 malih hlebčkov. Ognja in žerjavice je bilo dosti. Kar v pepel ž njimi! Ravno so bili dobro pečeni, ko zakliče častnik „Alarm“. Hitro spravim svoje pecivo v krušnjak in hajd naprej. Pa sem bil preskrbljen s kruhom za 2 dni in kako je bil dober!

Zdrav sem sedaj hvala Bogu. Z Bogom!“

Prošnja ob času vojske.

V goriški stolnici poje po blagoslovu ljudstvo z velikim navdušenjem pesem: Inno sacro per il tempo di guerra. To pesem podajemo tu v slovenskem prevodu z željo, da se začne peti tudi v slovenskem jeziku. Prevod je preskrbel g. A. D.

Smiluj se, Gospod! za svoja tla domača
prosit smo te prišli pred oltar;
domovina v boli nate se obrača,
gorečih prošenj, vzdihov zavreči nikar.
O Bog milostivi, Bog odrešenik,
Presveto Sreč naj bo Avstriji naši pomočnik!

Smiluj se, Gospod! Neštete mlade žene
v bolesti prosijo Te pomoči;
neštete matere, s trudom obložene,
vate upirajo solzne oči.
O Bog milostivi itd.

Smiluj se, Gospod! Nedožne glej otroke,
ki Tvoje Sveto kličejo Sreč.
Mi tu za vse udano sklepamo roke,
žarek ljubezni nam Tvoje pokaže naj se.
O Bog milostivi itd.

Smiluj se, Gospod! Pri Tvoji dekli nizki,
ki odkril si kras ji Svojega Sreč;
pri Ženi brezmadežni, Devici čisti,
Materi, ki je spočela ga.
O Bog milostivi itd.

Smiluj se, Gospod! Pri Tvojem Srcu, večnem
viru in oltarju milosti,
po naših grehov številu neizrečnem
ne zmanjšaj usmiljenja obilosti.
O Bog milostivi itd.

Priporoča se, pod novim vodstvom, na novo urejeni hotel „Pri zlatem Jelenu“.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. I. Eržen
GORICA

Jos. Verdi tekališče št. 37

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone
zlate mostove, zobe na kaučukove plošče
uravnavanje krivo stoječih zob. Plombe
vsake vrste.

Ordinira v svojem ateljeju

od 9. ure dop. do 5. ure pop.

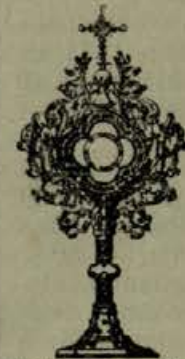
MIHAELJ TURK

Gorica — na Kornu št. 6 — Gorica
priporoča slavnemu občinstvu svojo **brivnico**. Zagotavlja točno postrežbo. Sprejema uaročila za maskiranje po smernih cenah.

Ali ste že poravnali naročnino?

Edino moderno delavnico

z električno gonilno silo.
toplo priporoča

Josip Lipicer

Stolna ulica št. 7
(župnijski hiši)

preč. duhovščini za izdelovanje **cerkvene posode, orodja in lestencev**. Stare posode, orodje, se temeljito prenovijo po kakor mogoče nizki ceni in tudi na obroke.

Vse lastnega izdelka.

S KALVARIJE K VSTAJENJU!

Pertot Fillp:

Odgovor:

Dan na dan
smrtna pesem poje
melodije svoje,
noč za nočjo
na naš tilnik strt
večna smrt
znamenja si riše,
sodbe piše ---
O Bog, o Bog!

Solze vse, ki lijejo v teh dneh,
kri, ki teče v teh nočeh,
vpije k nebi,
kliče k Tebi ---
O Bog, o Bog!

Križ, ki nosijo ga naše rame,
kakor svinec je težak,
velik kakor gora ---

Kdo samo za en trenutek
nam ga sname?
Da bi nam pomagal ga nositi Simon iz Cirene,
ni ga, ni ---
da bi nas tolažile jeruzalemske žene,
ni jih, ni ---

A vse molče nosili bi,
ker vemo,
da nas ne skušaj bolj
kot naše zmorejmo moči,
nosili bi še več
in še ne bilo bi dovolj,
ko ne bi srca naša dvom razjedal,
ko bi nam na vprašanje eno samo
odgovor kdo povedal,
ki samo Ti ga znaš,
o Bog o Bog:

Kdaj konec bode teh nadlog,
nas pelje li ta križev pot,
ta pot trpljenja,
kot Tebe — do vstajenja?
In bo pregnalo sveto jutro zlobno moč,
da bodo spet oznanili zvonovi
nam blaženo — Veliko noč?!

Peter Butkovič

Vstajenje v Karpatih.

Odpira se zemlja — poganja cvet iz krvi
in cvet dehti —

Razbit od granate se zvon glasi:
— Dom daleč, on padel;
pod cvetom spi —

Kaj kličeš edinca?
če zdaj ne, čez dni
gotovo se vrne? — Glej, vstal je in živ več ni!

Nad cvetom se klanja rojak
in cvet dehti in zvon zvoni —
— — odtrgani cvet zaječi:
— Ponesi me k nji, materi reci:
vstajenje je lahko iz grešnih dni. —

Italijani na Goriškem -- pred 400 leti.

12. aprila 1500 je umrl zadnji goriški grof Lenart. Bil je brez otrok. V smislu prejšnjih mnogih dednih pogodb je goriška grofija s smrtjo grofa Lenarta prešla pod oblast Habsburžanov. Vladal je tedaj Maksimilijan I. (1493—1519). 21. junija 1500 so se mu deželni stanovci poklonili. Gorica in njena okolica, naša Brda, Vipavska in Kras so tedaj v Habsburžanih in še posebej v Maksimilijanu zadobili nove krepke gospodarje. Ljudstvo jih je pozdravljalo z veseljem. Pričakovalo je od njih miru, ki ga pod zadnjimi goriškimi grofi radi neprestanega napadanja od strani zapadnega sosedu, italijanske beneške republike, nikdar niso mogli brezskrbno uživati. Maksimilijan je poznal ljudsko pričakovanje. Hotel je ljudstvu res mir prinesiti in ga pred prežečim grabežljivim italijanskim sosedom zavarovati. V ta namen je dal goriški grad in gorjenje mesto znova in boljše utrditi.

Toda l. 1508 je radi mnogih splošnejših političnih razlogov izbruhnila vojska med beneško republiko in Maksimilijanom. Povod je dala Maksimilijanova zahteva, naj mu republika dovoli z večjim spremestvom prehod skozi svoje ozemlje v Rim, da bi se tam dal kronati za cesarja. Beneški senat je prošnjo odbil. Vojska se je pričela.

Maksimilijan je vpadel v ozemlje beneške republike s Tirolske ter kmalu zasedel krajine porečja zgornje Brente in zgornjega Piava. Toda važni opravki so ga klicali na Nemško; poveljstvo je oddal generalu Trautsonu. Beneški senat je postavil na čelo svojih čet izbornega generala Alviana. Temu se je posrečilo, Trautsona speljati v zasedo ter uničiti njega in njegovo moč. Poraz Trautsonov je odločil ves nadaljni potek započete vojske. Alviano je dobil prosto pot ter kmalu vrigel avstrijske čete iz zasedenih krajev.

Nato se vrgel proti vztoku na pokrajine sedanje Goriške in Primorske. Dobil je Bovec in pustil posadko v njem. Zavzel je Kormin, ki se je mogel upirati le en dan. Alviano je namreč razpolagal s silami, ki so bile za tedanje razmere velike. Njegova vojska je štela 9000 mož pehote

in 1000 jezdecev. Takoj po zavzetju Kormina je šel proti Gorici. V enem dnevu je zavzel prehod čez Sočo pred mestom, od južne strani pa, kamor je bil poslal svoje čete čez Sagrad, dobil novo pomoč. Posadka v goriškem gradu se je upirala le nekaj dni; morala se je udati, ker je Alviano razpolagal z mnogo boljšimi topovi. 22. aprila 1508 je zaplapolala na gradu zastava sv. Marka beneške republike. 500 let je že grad obstojal. Še nikdar ni bil zavzet. Tedaj je Italijan prvič zavladal nad njim.

Kakor povodenj so se Alvianove čete razlile po Krasu in Vipavskem. V najkrajšem času so zasedle devinski, štanjelski in rihemberški grad. Tudi Vipava se jim je morala predati. Tedaj je tudi Trst bil zaseden od njih.

Tako so l. 1508 zagospodarili Italijani po slovenskem Goriškem.

V Gorici je beneška republika imenovala Petra Venier-ja za civilnega načelnika; vojaški poveljnik na gradu je postal Dominik Gritti. Utrdbe, zidove in jarkove na goriškem gradu so vse iznova popravili in v veliki meri izpopolnili. Goriški grad je dobil tedaj skoro vso ono obliko, ki jo sedaj ima.

V Vipavi so se Avstrijci poskušali puntati. Toda Benečani so prišli z novimi močmi in v kraju zopet zagospodarili. Strašno so se sedaj nad puntarji maščevali.

Drugod je bil red in mir.

Benečani so tedaj v l. 1508 prišli tudi v Istro, zasedli Pazin in zavzeli Reko. Habsburžani so bili tedaj po Italijanih popolnoma odrezani od morja. Primorska, posebno Goriška je prišla tako l. 1508 pod oblast italijanske beneške republike.

Cesar Maksimilijan je radi zamotanih in težkih razmer, s katerimi je imel na Nemškem opraviti, sklenil 11. junija 1508 mir z beneško republiko. Goriška in ž njo goriški Slovenci je prišla tedaj pod italijansko vlado.

Toda Maksimilijan ni mogel pozabiti Italijanov, ki so tako izrabili njegov položaj na severu, da so se polastili obrežja ob Adriji in lepe Goriške. Nikakor ni hotel pustiti, da bi oni trajno obdržali Trst, Reko, Istro ter njih zaledje -- našo Goriško. Dohod k morju in izgubljene dežele je hotel na vsak način dobiti zopet nazaj.

Iskal je zaveznikov in jih tudi dobil. Sklenil je zvezo z Ludovikom XII., francoskim kraljem, ki je bil razjarjen, da so Benečani sklenili mir brez njega; zvezal se je dalje s kraljem Aragonije (na Španskem) in papežem Julijem II., katerima je

bila beneška ljudovlada nekatere kraje po krivici zasedla. Zveza se je sklenila 10. decembra še istega leta 1508.

Benečanom se je kmalu pričelo slabo goditi. Papež je nad njimi razglasil izobčenje iz cerkve. Od Francozov so bili pa hudo tepeni. Kmalu so avstrijske čete došle tudi v Gorico, zasedle goriški grad in zavzele Kormin. Bovec in Tolmin so postali tudi zopet avstrijski. Hudi boji so se vršili za Trst, Reko in Istro. Toda tekem l. 1509 so se Italijani morali umekniti tudi od tam.

Le Gradiška ob Soči, ki je bila zelo utrjena in že od prej važno opirališče v beneških rokah, je ostala še nadalje pod oblastjo republike. Avstrijske čete so jo l. 1510 skušale sicer zavzeti, a so bile vržene nazaj.

* *

L. 1511 so se boji za Goriško znova pričeli. Benečani so poskušali zavzeti Trst, naj velja kar hoče; a ni se jim posrečilo. Strašno je trpelo pri tem ubogo prebivalstvo. Beneški vojskovodja Civrano je pustošil vse do Postojne.

Toda na Notranjskem ga je avstrijski general Frangipani zvalil v past ter ga pri Senožečah popolnoma pobil. Avstrijske čete so pričele tedaj vračati nemilo za nedrago. V septembru 1511 so vpadle čez karnske planine v Benečijo, zavzele Videm ter ga prisilile, da je moral plačati 3000 zlatov vojnega davka. Tudi Gradiška je padla tedaj.

A Gradiške Benečani niso hoteli kar tako zlepa pustiti. Zbrali so nove čete in boj za Gradiško se je pričel, ljut in srdit. Avstrijci so še pravočasno spravili v trdnjavo dovolj posadke in živeža. Benečani so jo pričeli oblegati pod vodstvom generala Grimanija, ki je bil med tem Kormin zopet zavzel in njegovo zidovje razrušil. Benečani so napravili bojne jarke krog in krog in rili po njih vedno bližje proti trdnjavi. Posadka se je borila z največjim junaštvom; opetovano je napravila celo izpade ter prizadela Benečanom zelo občutne zgube. Samo pri enem naskoku so Benečani izgubili več kot 1000 mož, za tedanje razmere ogromno število. Hrabra posadka bi bila se konečno morala vendarle udati, toda prišla je pomoč iz Gorice in s Krasa. In Benečani so bili vrženi nazaj.

Posadka je res slavno rešila svojo nalogo.

Zima, ki je med tem pričela, je nadaljnim bojem v l. 1511 napravila konec. Proti koncu naslednjega leta 1512 so pa boji znova izbruhnili. Avstrijci so bili zasedli trdnjavo Marano, nedaleč od sedanje avstrijske meje ob morju, kar je republika strašno razburilo. Pregovorili so prebivalce kraja Muzzana, naj preprečijo vsak dovoz živeža v Marano.

„In“
Sovražniki so bili pač do skrajnosti razljučeni drug na drugega. Frangipani je pri tisti priliki

zasedel tudi utrdbe Strassoldo in Tržič v sedanji Furlaniji, ki je bila tedaj — kakor razvidimo — še po velikem delu pod oblastjo republike.

Tako se je vlekel boj naprej skozi celo leto 1514. Vendar Benečani niso mogli več uspeti. Goriške in Trsta niso mogli več dobiti v svojo oblast. In dasi se mir ni še takoj sklenil med Habsburžani in beneško republiko in je meja med obojimi še dolgo časa ostala nedoločena, na Goriško od tedaj Italijani niso več prišli.

Pertot Filip:

Kdaj - ?

Od zadnjih oklicev
do dneva poroke
nevesta šteje, šteje dni,
a ženina ni
in ni novicev —!

In dan za dnem otroke
tolaži žena zapuščena,
a da bi njo tolažil iz srca
ni moža —!

Da vsliši jo nebeški Oče,
molitve mati moli vroče
in čaka in plaka —!

V pomladi prvi njiva dehti
in misli na kmeta,
ki prejšnja leta
je blagoslov prosil v zemlji, proti nebu oči —
a letos ga ni —

In vi,
ki živi ste se v jarke zakopali,
ne mislite več na vrnitev?

O vsemogočni naš Gospod,
kdaj uslišal našo boš molitev!
Kdaj materi solze boš posušil,
kdaj potolažil žene,
sirote zapuščene?
Kdaj blagoslov Tvoj porosil
bo spet na nas,
kdaj spet se pesem sreče oglasi,
da to dolino solz izpremeni
v nekdanji raj?
Kdaj — — kdaj — — ?

Dr Jos. Lovrenčič:

Odlomek iz „Trentarskega študenta.“

Velikonočen dan je pozlatil obzorje
ko da bi mislil: moram
k vstajenju gloriolo dati bovškim goram.
Pred cerkvijo Device v Polju zbrana je množica,
veselja svetega vsem rdijo lica.
Vsem? Ne. V množici je priletel mož,
njegovi lici blede sta ko dvoje velih rož;
Sholar, naš Samotar, pustil triglavsko je pogorje
in svoj osamljen stan,
da v cerkvi počasti Gospodov dan.

K Sholarju - Samotarju je stopil starček srebrolas:
— Kje so, kje so že dnevi, kar hodil si med nas
in nam prorokoval kot bral bi z dlani.

Kdo ve, če še kedaj te vidim. Čuj, poglej
v prihodnji čas in mi povej,
kaj čaka svet še — Veš, radovedni smo
Bovčani! —

Množica slišala je starčka — Ko na povelje
je vtihnila in v pričakovanje
se spremenilo je vseh lic veselje.

Sholar zatopljen v žive sanje
— glas tresoč mračan ko noč —
je spregovoril:

— V zraku ropotajoča ptica peruti meri,
človeške oči ji kažejo pot;
pod njo trepečejo tisočeri in tisočeri —
kam iti kam se skriti?
Zemlja in zrak, in morje vse je polno grozot. — —

„In? —“
Oči starčkove in mož in žen in mladine
so v samotarja strmele, strmele,
vse več, vse več so izvedeti htele,
da iz roda v rod bi sejali velike spomine,
— In ko da se svet je zmajal v tečajih
pada ognjena, jeklena toča,
vse vzdihla in kliče v prašajih,
do nebá so glasni. Zalija jih solza, ovija prošnjá
[vroča:

Če je to znamenje Tvojega dne, usmili se nas,
v oblaku žarečem se nam prikaži
in nas vtolaži. —
Zmagonosni Tvoj križ bodi nam vnovič spas! —

V molku množice je Samotar obmolčal.
Ali bi izdal
prihodnosti še drugo besedo?
„In? . . .“ Strahoma je med ljudmi završalo,
kakor bi prišlo že vse težko gorje v njih sredo
in bi med njimi obstalo, da bo zadivjalo.

— In ne prikaže se križ, ne bo še konca.
Pod krvavo rdečimi žarki solnca
izza teh dni z vdrtimi očmi gleda
Beda. — — —

Zvonovi so se oglasili, k Vstajenju vabili.
— In vse trpljenje bo seme: iz njega vsklije
novi, lepše življenje:
Vstajenje! — — —

Vojska in bolezní.

Ogromne žrtve zahteva moderna vojska. Kakor je prinesla sedanja dolgotrajna vojska mnogo presenečanja v vsakem pogledu, tako nas seznanja z nadlogami, ki jih je moderno človeštvo smatralo za vedno odpravljene. Z vojsko prihajajo bolezní,

Te nevarne bolezní, ki se širijo med vojsko in po vojski z neverjetno hitrostjo tudi v bližnjih in bojiščem oddaljenih krajih, so razne kužne ali nalezljive bolezní. Bolehnost je med vojaki sploh večja nego med ljudmi iste starosti in podobnih težavnih poklicev. Tako na primer bole hajo vojaki vsled nečloveških naporov, vremenskih nezdod, menjajoče se hranitve na unetnih, prehladnih, prebavnih in živčnih boleznih. K tem boleznim se družijo še hujše, ki pa nastajajo in se strahovito širijo ravno radi tega, ker biva ogromno ljudi v velikih množinah skupaj. Tako se

bolezni širijo med vojaki in po vojakih med drugim ljudstvom.

Če kdaj in kje velja gotovo v vojski pravilo, da se je neštokrat lažje bolezní obvarovati, kakor v bolezní vspešno zdraviti. Zato hočemo prav na kratko označiti načela, kako se obvarujemo kužnih bolezní doma in tudi v vojski.

Vojnokučne bolezní (druge kužne bolezní prihajajo manje v poštev) so: navadni ali trebušni legar, krvava griža, kolera, koze, pegasti legar, ponavljajoči se legar in kuga.

Te vojnokučne bolezní lahko razdelimo glede obrambe v dve veliki skupini. **Kužne bolezní, ki se širijo po hrani in pijači.**

Navadni ali trebušni legar (vročinska bolezen, mačuh), **krvava griža** in **kolera** se širijo po majhnih glivicah, ki pridejo po hrani ali pijači, okuženi od bolnega človeka, na zdravega, se v njegovih prebavilih (posebno v črevesu) razmnože in s tem povzročijo ravno tako bolezen kakoršno je imel oni človek, ki to bolezensko seme raztrosil. Bolnik z legarjem okuži s svojimi odpadki (blato, voda, slina i. t. d.) svoje obližje in to je ležišče, bivališče, strežnike, vodo i. t. d., sploh vse, kamor prihajajo njegovi odpadki. Ako oboli strežnik ki je stregel bolnika z legarjem, ni čudno; istotako lahko obole osebe, ki pije iz okuženega vodnjaka ali uživajo jedi, ki jih napravlja kdo z rokami, okuženimi po legarju. Kar smo omenili o tem legarju, velja tudi za krvavo grižo in kolero. Dasi ima vsaka izmed teh bolezní svoje posebne glivice za vzrok, vendar so si vse enake glede nastajanja in prenašanja bolezní in popolnoma enake glede uspešne obrambe.

Ne po zraku marveč samo po odpadkih in izmečkih se širijo trebušni legar, krvava griža in kolera. Ako se pri teh bolezních sprti uničuje bolezenske kali v izločinah, so taki bolniki za druge nenevarni in na ta način se širjenje teh bolezní preprečuje.

Prva skrb torej bodi pri vsakem bolniku, ki je dejansko obolet na taki ali tako sumljivi bolezní, da se razkužuje sprti vse bolnikove izločine. Preprosta in vendar uspešna sredstva za razkuževanje izločin so: vreli lug (enako tudi soda), navadno in klorovo apno. Uspešno se tudi rabijo surova karbolna kislina, surov lizol, surov lizoform. Z močno (pet odstotno) razstopino luga, sode, apna i. t. d. napolnimo posode za bolniško poštežbo in jih z ravno istimi razstopinami po uporabi spiramo; stranišča in greznice zalivamo z istimi razkužili; posteljno ali telesno perilo namakamo v lugovi, karbolni, lizolovi ali lizoformovi razstopini; strežnik ali strežnica si morata po vsakem dotiku z bolnikom skrbno razkužiti roke s kakim primernim razkužilom (3—5 odstotna karbolna kislina, 2—3 odstotni lizol, 2 odstotni lizoform). Ker se tudi vrhna obleka pri strežbi okuži, treba imeti pri strežbi velik predpasnik z rokavoma, ki pokriva vso obleko od vratu do nog.

Ker se te bolezní prenašajo po okuženi hrani in pijači, treba v okuženih krajih uživati samo prekuhane jedi in pijače. V sumljivih krajih in časih in ti

so v vojski povsod in vselej, treba skrbno se ogibati vsake surove jedi in pijače.

Kužne bolezní, ki se širijo po mrčesu in dotikanju.

Koze in pegasti legar spadajo med bolezní s kožnimi spuščaji. Nista še znana vzroka teh nevarnih spuščajev kakor tudi ne drugih takih manj nevarnih spuščajnih bolezní kakor so škrlatica, ošpice ali rbadi, norice, rdečice, znan pa je način njih prenašanja. Po dotikanju ali bivanju v bližini se prenesejo koze in kuga, za pegasti in ponavljajoči se legar je pa dognано, da se prenašata po mrčesu, ki pije človeku krv. Izmed tega mrčesa so najbolj nevarne uši, poleti tudi bolhe, stenice in muhe.

Iz navedenega je razviden način, kako se ubranjati teh bolezní. Za koze je že stoletje znano in najuspešnejše sredstvo cepljenje z umetnimi govejimi kozami. To cepljenje pomaga z veliko gotovostjo kakih 6 let. Kedor je bil v zadnjih šestih letih uspešno cepljen, se mu ni bati koz, kedor ni bil, naj se da čimpreje cepiti, zlasti če prihaja s tujci oziroma iz tujih krajev došlimi v dotiko.

Seveda treba bolnika, ki je samo na sumu take nalezljive bolezní, strogo ločiti od drugih ljudi, dokler pristojna oblast ne ukrene prenosa bolnikovega v kako bolnico za kužne bolezní. Vse kar je bilo z bolnikom v dotiki, je kužno in nevarno. Pri slučajih pegastega in ponavljajočega se legarja ter kuge, treba še prav posebej paziti na zatiranje in uničevanje mrčesa. Snaga v hiši, snaga v postelji, snaga v obleki, snaga telesa nas. varujejo najbolj teh strašnih bolezní.

Kako zatirati muhe, stenice in bolhe, je znano; v snažnih hišah teh nevarnih gostov ne čutijo. Tudi z ušmi, posebno z ušmi na telesu in v obleki, nimajo snažni ljudje neprilik. V vojski pa trpe vojaki in častniki izredno mnogo radi uši, mnogokje več kakor z vsemi vojnimi nadlogami. Kako lahko nam prinesejo vračujoči se vojniki ta okuženi mrčes v naše najbolj oddaljene kraje in okužijo cele vasi in pokrajine! Zato moramo skrbeti, da so naši vojaki, ko se vrnejo domov, brez te golazni in ravno tako tudi vsa njih obleka in druga prtljaga. Kar je mogoče, naj se perilo in druga obleka ožehta (v lugu prekuha), volnena obleka naj se v vroči peči prepeče, da poginejo z živalimi tudi gnide, usnjato blago pa naj se s petroljem dobro namoči. Sredstev za preganjanje uši v vojski je mnogo, med najboljše spada gotovo naftalin, ki se ga dobi v vsaki mirodilnici za malo denarja dovolj. Ako nosi kdo na hrbtu in na prsih malo vrečico napolnjeno z naftalinom, ako ima med svojim perilom naftalin, ne pridejo te živalice nadenj, če jih pa ima, ga brž zapuste.

* * *

Upamo, da bodo te kratke vrstice marsikomu pomagale ohraniti najboljše, kar ima v teh težkih časih, to je zdravje. Sicer pa prosimo še bolj ko kdaj: Kuge, lakote in vojske reči nas, o Gospod!

Glasba.

Pesem ob času vojske. Vinko Vodopivec. Dodatna priloga Cerkv. Glasb. 1915, št. 3. Kar izdaja Cerkv. Glasbenik sicer ne potrebuje posebnega priporočila, ker je znano, da sodelujejo naši najboljši slovenski skladatelji in glasbeniki, ali opozarjati hočem na tem mestu vse tiste, ki je še ne poznajo, na omenjeno pesem. Gospod skladatelj se je v srečnejših časih s svojimi občeznanimi skladbami ljudstvu prikupil, ker iz njih odseva priprosta duša našega ljudstva. Pozna se jim, da skladatelj živi med ljudstvom in s svojim ljudstvom. Sedaj, ko krvavi ljudska duša, je izlil svojo — ljudsko bol v tej pesmici. Začetek je mišljen kot psalm, ki ga pojejo posamezni pevci, na vsako kitico odgovarja ljudstvo enoglasno. Dosedaj nismo radi posegali po enoglasnih pesmih — vzemite tole pesmico v roke in povejte, ali ne tiči ravno v tem nov napredek ljudskega petja? Enoglasnega se ljudje kmalu naučé, pesem se lahko poje povsod brez težkoč in se tudi hitreje med ljudstvom razširi. Zelo pa je pripomoglo, da se je skladatelj oprostil banalnih vezi dosedaj običajnega spremljevanja ljudskih pesmi in tako prosteje in globoko občuteno ilustriral priprosti naper.

David Doktorič.

Žene, ki iščejo svojih mož, in matere, ki iščejo svojih sinov na bojišču.

Poročevalec dunajskega lista „N. Wiener Tagblatt“ Edvard Kaufman lepó popisuje, kako je pod Karpati večkrat videl žene in matere, ki so ondi iskale svojih mož in sinov. Zapustile so svoj dom, noseč seboj isto potrebnih, koristnih ali pa tudi le fakihi stvari, ki niso neobhodno potrebne, a razvesele človeka. Trpele in stradale so te uboge ženske tako, kakor znajo le ženske in to le, ker so ljubile.

V Karpatih sem se prvič srečal s takimi ženskami. Dolgi vojaški vlak je obstal na mali postaji. Stotnik, ki je spremljal vlak, je ravno pripovedoval o ljutem bajonetnem boju za višino, ki zapira cesto v Delatin. V kupe stopi ženska. Če je kdo drugi predrznil stopiti v kupe, v katerem smo se vozili že štirideset ur, tesno stisnjeni, smo ga trdo nagnali ven. Topot smo molčali vsi. V eni roki je imela torbico, v drugi obsežen nahrbtnik. Obraz je bil razgret od težke noše prtljage in veter ji je zmedel lase. Spravila je svoje stvari na mrežice in tiho sedla v kot. Kdo je ta ženska? Je li to učiteljica ali poštna uradnica, ki se vrača na svoj dom? Da pretrgam mučno tišino, ki je nastala, spregovorim jaz:

„Gospod stotnik, hotel sem še prašati, kateri polki so se udeležili boja, ki ste ga prej opisali?“

Stotnik jih posamič vse imenuje. Ženska tam v kotu nenadoma dvigne glavo in nestrpno praša:

„Se je tudi polk udeležil? Vi poznate ta polk, gospod stotnik? Moj mož služi pri njem, nadporočnik V.“

In stotnik je ljubeznjivo pripovedoval vse, kar je vedel in prav zdi se mi, da se je marsikaj izmislil, da saj malo potolaži gospo, ki ga je venomer spraševala.

Prišla je iz malega mesteca blizu Soinograda. Ko se je začela vojska, je njen mož, višji uradnik bil tudi poklican in odšel na boj. Zbolel je na griži in ni ga mogla obiskati. Komaj je ozdravel, je takoj odšel na bojišče. Dolgo je bila o njem brez vsake vesti, dokler ni pred nekaj tedni dobila od njega karte, da je zdrav, da ga pa mori mraz. Prevezela jo je velika želja, da bi videla svojega moža. Sklenila je iti k njemu na bojišče. Niso je oplašile težave. „Mora iti“, je dejala in šla.

Spočetka ni bilo težavno. Toda čim bližje bojišču, tem več ovir. Pustila je nekatere svoje kovčge z vsemi darovi za moža. Vzela je seboj le gorko perilo zanj in nekaj jedil, ki jih je najrajši jedel in ki jih je sama spekla. Na vsaki postaji je morala prositi postajnega poveljnika, naj jo pusti dalje z vlakom. Na neki postaji pa ji je odločno rekel: Ne! Vsi uradniki od postajenačelnika do vlakovodje so prosili strogega moža. Toda poveljnik ni odnehal. Potem je pripovedovala, kako ji je bilo pri srcu, ko je vlak odpeljal, kako je gledala za njim, dokler ni izgubil. Več dni je ostala v malem, umazanem gnezdu, vrniti se ni hotela. Vedno je hodila na postajo, po dnevi in o mraku, dokler ni dobila nekega siotnika, ki jo je vzel na vojaški vlak. In sedaj, kajne, ni več daleč od moža? Vse je žarelo v izmučenem obrazu, ko je govorila o možu. Več ur smo se vozili z gospo. V Jablonici se je poslovila in izstopila.

Pozneje sem v Galiciji in v Karpatih večkrat srečal take ženske.

Najbolj pa me je pretresla mati, ki sem jo srečal. Bila je blizu 60 let. Njen edini sin je bil v vojski že več tednov o njen ni bilo vesti. V teškem vprašanju, če je še živ, je potovala že več dni in govorila le o njem, o njegovih otročjih letih, o njegovi službi ter o navdušenju, s katerim je šel v vojsko. Bila je ponosna nanj. Dobil je že srebrno hrabrostno svetinjo. Toda takoj so se udrlle iz njenih oči obile solze ob misli, kaj je sedaj z njim. Te matere, te morda sedaj največ trpe.

Ko sem se vozil domov, je sedela v sosednjem kupeju taka mati. Peljala se je k svojemu sinu, morala ga je videti in rada je prestala vse napore, da ga še enkrat objame. Pa prišla je prepozno. Dan prej je njen sin v boju padel. In nosila je zopet nazaj seboj vse, kar je z ljubeznijo prej njemu nesla.

Ko sem v Marmaroš-Sigetu (na Ogerskem) izstopil iz vlaka, ki me je pripeljal iz Kolomeje, sem bil priča naslednjega dogodka: Mlada žena je došla iz malega mesteca na Ogerskem in potovala k svojemu možu na bojišče. Ko hoče v vlak, ki naj bi jo peljal na sever, je morala čez tire. Tu jo je zgrabila lokomotiva in povozila do smrti. Malo prej nam

je še pripovedovala: „Nič ne ve moj mož, da ga obiščem. Naj bo presenečenin vsled tega toliko bolj vesel.“

Kotlček za dobro voljo.

Glava. Korporal: „Zakaj ne sme vojak nikoli glave izgubiti?“ — Vojak: „Zato ne, ker bi potlej ne imel kam čake postaviti!“

Različne misli. Žena: „Oh Ljudevik, ko sem te videla po skalah doli plezati, mi je hotelo srce raztrgati!“ — Mož: „Meni pa hlače!“

Ukor. Dva hlapca se kregata in si dajeta razne priimke. Ko ju gospodar povpraša, zakaj to, pravita, da ju je nevolja premagala. „To si jaz za vselej prepovem,“ — pravi gospodar. „Nevolja nima vaju zgrabiti, ampak mene! Jaz sem gospodar!“

Enoletnik. A. „Ali si bil ti Jože tudi vojak?“ — Jože: „Kajpak, saj sem bil leta 1866. enoletnik!“ A. „Kako?“ — Jože: „I no, rojen sem leta 1865. — torej sem bil takrat ravno enoletnik!“

Zapeljiv agent. „Gospod, zavarujte si svoje življenje pri nas. Naša zavarovalnica izplača vsakomur, naj umrje kakršneoli smrti. Če tudi v vojski glavo izgubite, dobite vso zavarovalnino!“

Hudomušnost v vojski. Stric Ivan je rad dobro jedel in prav tako tudi dobro pil in ko je bil poklican kot črnovojnik pod orožje, je odšel s precej dobro rejemim trebuščkom. Po nekoliko mesecih je bil ranjen in se je vrnil kot rekonvalescent domov. Pelletna Marica pa ga nikakor ni mogla spoznati, ker je bil vjtek, kakor kak plesni učitelj. Pa ga je vprašala: „Stric Ivan, ali so ti oni grdi Rusi odstrelili tudi — trebuh?“

Odposlanec neke nevtralne države je posetil na Angleškem koncentracijski tabor, v katerem so nadomestili Angleži nemške ujetnike. Ekselencia je vprašal: „Ali ujetniki umirajo tu pogostoma?“ Flegmatični angleški nadzorstveni uradnik pa mu je odgovoril: „Ne, samo do enkrat.“

V nekem angleškem listu se čita. Častnik nekega škotskega polka je opazil vojaka svojega polka, ki je v najhujši plohi krogel klečal na tleh, imel oči obrnjene proti nebu, roke pa sklenjene, kakor bi bil molil. „Sramuj se“, je zakričal častnik, „ali se bojiš?“ — „Ne gospod stotnik“, je odgovoril vojak, „temveč le prosim Boga, da bi razdelil krogle prav tako, kakor so razdeljeni Viktorijini hrabrostni križci: 99 odstotkov častnikom in eden za moštvo.“

Berolinski nemški list „Ulk“ pa se je takole ponorčeval iz tistih poročevalcev, ki gledajo na bojišču vse s povečevalnim steklom: Pri Soissonsu se nam je posrečilo zajeti cel francoski letalski polk 4000 letal. Vsako letalo je bilo opremljeno z 42centimeterskim možnarjem. V gorah Vogezih smo zajeli 17 podmorskih čolnov, kos otoka Helgolanda in britev. Severno od Arrasa je pribegnilo k nam 40.000 konjenikov. Vsak je pripeljal s seboj po dva konja in en golaš. Pri naskoku na francoske utrdbe pri La Basée nismo imeli nikakoršnih izgub. Narobe, pri poklicu po končani bitki smo našli 37 mož več.

Pobožnost slovenskih vojakov.

Janez Vogrin, župnik pri Sv. Barbari v Halozah na Štajerskem, je dobil od č. gosp. Janko Antona, vikarja v Pulju, sledeče zanimivo pismo, ki svedoči o globoki veri in vrlinah slovenskih mož in mladeničev. Pismo se glasi:

Prečastiti gospod! Vaši slovenski vojaki, posebno črnovojniki, prav pridno pohajajo v cerkev. Podpisani občuduje živo vero in prav resno versko vzgolo in prepričanje Vašega ljudstva. Imel sem priliko, na raznih shodih prepričati se o veri slovenskega naroda. Ampak na shodu je opaziti mnogokrat samo izbruh verskega prepričanja. Na stotine Vaših fantov in tudi družinskih očetov sem tukaj imel priliko opazovati prav od blizu od srčne strani in večkrat sem po večurnem spovedovanju sam sebi rekel: »Slovenski narod ima svojo bodočnost, ni mogoče, da propade«. Ob nedeljah je cerkev polna vojakov, in sicer v velikanski večini slovenskih. Na stotine jih pride k sv. zakramentom. S posebnimi besedami priporočujejo v molitev svoje družine. K meni, ki edini govorim z njimi v slovenščini, pridejo zaupno, kakor k očetu. Hrvaški duhovniki v tem oziru daleč zaostajamo z našim ljudstvom za Vašim. Samo en slučaj: Na Marijin praznik (2.feb.) sta prišla k spovedi in sv. obhajilu dva fanta ob pol 3. popoldne. Solznih oči sta mi pripovedovala, kako slovesen shod Marijine družbe je ta dan v njih domačem kraju. Nemogoče jima je bilo priti bolj zgodaj v Pulj. Dve uri daleč sta prišla vrla korenjaka tešča k spovedi in obhajilu. To so kremenjaki! Pošiljam Vam sveče, katere so nekateri pri meni v stolni cerkvi kupili in jih pošiljajo domov. Od ust so si pritrkali in pošiljajo mal dar na domače versko ognjišče. Vera našega (hrvaškega) ljudstva je bolj splošna in površna. Naše ljudstvo gre v cerkev bolj iz navade. Lahko se pokvari, če pride v dotiko s pokvarjenimi ljudmi. Slovenski katolik pa ima trdno vero, katera se ne omaje pred nobenim sovražnikom. Veselega srca lahko poveste Vašim slovenskim materam, nevestam in sestram, da se njihovih sinov, možje, bratje in ženini vedno spominjajo Boga in svojih družin.

Vam pa, velečastiti, in vsem slovenskim duhovnikom prav iz srca častitam, da imete tako dobro ljudstvo. S srčnim pozdravom Janko Anton, korni vikar v stolni cerkvi v Pulju.

Vino motno, zavreto, se popravi kako tudi **odvzame duh po plesni all mufi**. Vzorec prinesiti ali poslati. Naslov pové upravništvo „Novoga Časa“.

: Velika svota denarja :

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. - Brezplačna pojasnila pošilja:

: Srečkovno zastopstvo 16. Ljubljana. : :